

PRESSER BEI

Rabbinő Vendék,

PATAI JÓZSEF:

HÉBER KÖLTŐK

MÁSODIK KÖTET

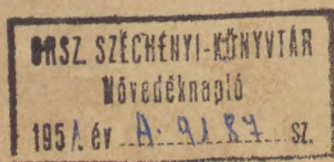
AZ ARAB-SPANYOL FÉNYKOR
KÖLTŐI

MÁSODIK KIADÁS

[154]

MULT ÉS JÖVŐ BUDAPEST

AZ ELSŐ KIADÁST
KIADTA
AZ IZR. MAGYAR IRODALMI TÁRSULAT

TARTALOMJEGYZÉK:

Eleazár Kalir:

Oldal

Harmatért 7

József Ibn Abitur:

Hosana 9

Sámuel Hanágid:

Mondjátok a királylánynak 11

Bucsu 12

Őszi est 14

Csata előtt 15

Fiamnak 16

Csata után 17

Gyász 18

Az „Uj példabeszédek”-ből

A szó 22

A világ 22

Diadal 22

Ne bizzál 23

E hármát 23

A szerelem 23

Emelkedés 24

Hála 24

Benjamin:

Hol van hatalmad 25

Mesullam ben Kalonymos:

Égi sergek 29

Anonymus:

Nem kell a vigasz 29

Izsák Ibn Gajját:

Midőn rögös utakon	33
------------------------------	----

Ibn Gabirol:

Örömről nem zeng	35
Tavaszi	36
A hajnal	37
Boros korsóhoz	37
Én Istenem mi az ember	38
Hatalmas	40
Ha lelkem mélyén	41
Akármerre fordul	42
És balga szívvel	43
Versenyre kél	43
Gyász	44
Lelkem, te fogoly király	44
Zajongó lélek	46
Lelkem, borulj le	47
A dal	48
Csak fájó gond	48
A „királyi koronából”	50
Téged kereslek	51
Oh meddig	52
Isten! Te vagy	53
Mondjátok azoknak	54
Merengés	55

Mózes Ibn Ezra:

Világra szakadt szent nagy férfiak	57
Fészke vagyok ezer madárnak	58
Vágyunk mélyebb, mint tenger mélye	58
A sorshoz	59
Hol vannak a régi sirok?	60
Gondolja meg por szülöttje	61
Hogy tűnik, tűnik	61
Búcsu	62
Alom	64

<i>Im a mélybe</i>	66
<i>A haldokló</i>	67
<i>Lelkem sóvárog éjjel</i>	68
<i>Angyalsergek</i>	71
<i>Év év után</i>	72
<i>Isten</i>	73
<i>Rimgyöngyök</i>	
<i>A költő</i>	74
<i>A bor</i>	74
<i>Erdőben</i>	74
<i>Temetőben</i>	75
<i>A leányka</i>	75
<i>Az aggkor</i>	75
<i>Jehuda Halévinek</i>	75
Jehuda Halévi :	
<i>Szívem ott keleten</i>	77
<i>Világ disze</i>	78
<i>Hová? Hová?</i>	79
<i>Válasz</i>	80
<i>Cion felé</i>	83
<i>Hajón</i>	84
<i>A végtelen vizeken</i>	85
<i>Vihar</i>	86
<i>Álom</i>	88
<i>Az egyiptomi sivatagban</i>	89
<i>Maradj, maradj</i>	89
<i>Midőn a szent vágy</i>	90
<i>Cion</i>	91
<i>Ha Isten</i>	93
<i>A Niluson</i>	94
<i>Lelkem, állj meg</i>	94
<i>Utjaid</i>	95
<i>Üdv. a lánynak</i>	97
<i>Nászdal</i>	98
<i>Ki myrha és nárdus között</i>	99
<i>Ringattam a</i>	99

	Oldal
<i>Fekete kis petty</i>	99
<i>Mózes Ibn Ezrához</i>	100
<i>Ébredj, ébredj</i>	100
<i>Szivemben titkot rejtek</i>	101
<i>Az első fehér hajszálat</i>	101
<i>Pénzem fogytán</i>	101
<i>Oh hiúságok hiúsága</i>	102
<i>Ti ifju vágyak</i>	102
<i>Feltámadunk</i>	102
 Abraham Ibn Ezra:	
<i>Zeng Isten hangja</i>	103
<i>Utfélen</i>	106
<i>Látomás</i>	107
<i>Az én szerelmem</i>	108
<i>Rossz csillagban</i>	108
<i>Isten érted eped</i>	109
<i>Boldog, aki jókor</i>	110
 Mesullam Dapiera:	
<i>A temetőben</i>	112
<i>Kik láttatok</i>	113
<i>A költő, a hazug</i>	113
<i>Szülők, ha sirnak</i>	114
<i>A mások gyászát</i>	114
 Alcharizi:	
<i>A hangya és a bolha</i>	115
<i>A szerelmes beteg</i>	129
<i>A toll és a kard</i>	134
<i>A bor</i>	140
<i>Hét szüz tréfát üz</i>	146
<i>A spanyol zsidó költők</i>	152
 Jehuda Ibn Sabbatai:	
<i>A nőgyölölő testamentuma</i>	175

ELEAZÁR KALIR.

A legismertebb liturgikus költő. Olaszországban és Palesztinában élt 900. előtt. Ő honosította meg a héber költészetben a rimes verset, amelynek csak gyér nyomait találjuk az ő kora előtt. Templomi énekei megtöltik ma is az összes ünnepek imarendjét.

HARMATÉRT.

*Harmatot küldj a szomjú földre,
Dús áldását, hogy bőven öntse
S midőn áldásod telje árad,
Építsd fel rombadöntött várát
Harmatoddal.*

*Harmatot adj mezőre, rétre,
Koszorús kalász legyen éke,
S a szentélyt, mely most zord és pusztá,
Oh áldó kezed koszorúzza
Harmatoddal.*

*Harmatot árassz hegyre, völgyre,
Aldott legyen a föld gyümölcse,
S mit szélvész, viharok vertek,
Oh üdítsd fel virágos kerted
Harmatoddal.*

Harmatot hullass bércoromra,
 Hol felhős szikla áll borongva,
 Oh fakassz sugárt börtönünkbe,
 Hogy hálát zengjünk felüdülve
 Harmatoddal.

Harmat csepegjen tikkadt síkra,
 Hogy felfrissitse, felifjítsa,
 Oh ifjusággal áldj meg minket
 És iftasítsd meg lelkeinket
 Harmatoddal.

Harmatot küldj a szomjú földre
 Dús áldását hogy bőven öntse,
 És nyájad, mely jár tévelyegve,
 Oh fogadd újra kegyelmedbe
 Harmatoddal.

JÓZSEF IBN ABITUR.

Élt a XI. század elején Kordovában és Damaszkuszban. Alchakim kalifa felszólítására arabra fordította a talmudot. Azonkívül vallási döntvényeket és liturgiai verseket írt. A „Hosana“ (Oh segíts) refrénes imákat a Sátorak ünnepének hetedik napján szokták a zsinagógákban énekelni.

HOSANA.

Isten! adj erőt a népnek,
Mely áldva áldja szent neved,
Oh segíts!
Sebektől vérzön lép elébed,
S nem zúgolódik ellened.
Segíts, oh segíts!

Mióta hordja már a jármot,
S utadról le nem tért soha,
Oh segíts!
Ezer csapás fejére vágott,
Csapdosta népek ostora.
Segíts, oh segíts!

Szeretted — és hálát leróva,
 Jár néped hiven utadon.
 Oh segíts!
 Megtisztult már ezer kohóba,
 S még tépi tüzes fájdalom.
 Segíts, oh segíts!

Bálványimádók bárdja sujtja,
 Mélységekből kiált feléd,
 Oh segíts!
 Szent színed előtt leborulva,
 Könyörg: oszlasd szét éjjelét.
 Segíts, oh segíts!

Hatalmas karodat kitarva
 Törd szét néped bilincseit,
 Oh segíts!
 Utadat reménykedve járja,
 Szívében vágy, lelkebe' hit.
 Segíts, oh segíts!

Eléd lép bizva bizakodva,
 S nem zugolódik ellened,
 Oh segíts!
 Ünneplőn lép be sátorodba,
 És áldva áldja szent neved.
 Segíts, oh segíts!

SÁMUEL HANÁGID.

Sámuel Halévi Ibn Nagdela, (héberül Hanágid: a fejedelem) 993-ban született Kordovában, Andalusia fővárosában. 1013-ban Malagába menekült, ahol kereskedéssel foglalkozott. Nagy műveltsége révén azonban Habusz király udvarába jutott és folytonos emelkedés után a granadai királyság első minisztere és nagyvezére lett. Mint kiváló államférfi nagy befolyást gyakorolt az egész pireneusi félsziget politikájára és több diadalmas háborút viselt. Verseiben szerelméről, csatáiról, győzelmeiről és életének egyéb eseményeiről dalol. Ő az első világi héber költő. Meghalt 1055-ben.

MONDJÁTOK A KIRÁLYLÁNYNAK...

Mondjátok a királynak,
Kit kerülnek vészek, árnyak,
Myrtus közt pihen alva délig,
S minden léptén szolgák kísérik,
Munkához nincsen keze szokva,
Ujjai közt nem pergett rokka,
Öröm, ujjongás csak az élte,
Bú, bánat, gond még sohse' érte —
Mondjátok neki: koldus álom
Róla szövöm szegény tanyámon,
Mosolya megváltás nekem
S haragja végítéletem.

BUCSU.

Tied forró szivem minden vágya,
 Lelkem izzó fénye mind tiéd,
 Téged látlak sötét éjszakába,
 Midőn leplét álom tárja szét,
 Melletted és tőled távol
 Sóvár lelkem érted lángol.

Sujt a végzet, messze üz az ármány,
 Könnyes szemekkel búsan távozom,
 Kinos gyötrelem visz lomha szárnyán
 S mögöttem égő bú oson.
 Vállamon az élet terhe,
 Sajgó kinja, vad keserve.

Elbolyongok ismeretlen földre,
 S lelkemben lágy sejtelem fakad,
 Am nyomomba száll a gyanu ölyve,
 Éles körme bús agyamba kap.
 Mintha szivem kapzsisága
 Csábítna egy új világba.

Isten veled! Nem, nem kincses álom
 Vonz a ködlő messzeségbe el,
 Fel a mennybe, fellegekbe vágyom,
 Oda hajt e lázongó kebel.
 S nem nyugszom, míg hirem árja
 A világot be nem járja.

Megyek vészbe, tomboló viharba,
 Megyek tátongó örvényen át,
 Szirtet bir le bátor férfi karja,
 Lángoló poklot, ki messze lát.
 Oda szállok gögösen fel,
 Hol még nem járt soha ember.

Meghajlik sok ellenségem térde,
 Ujjongva örvend sok jóbarát,
 Megremeg az irigység és félve
 Hízélgésre váltja gúnyszavát.
 S akkor visszatérek érted
 S bibor lesz az ékességed . . .

Szerelemnek csoda szigetére,
 Hol sok büvölő virág terem,
 Viszlek, álmom fénylő tüneménye,
 Ott élsz édes-boldogan velem.
 S többé soha el nem válunk,
 Egy lesz éltünk, egy halálunk.

ŐSZI EST.

Piros borral teli kelyhek,
Ifjak, lányok énekelnek,
Bú és bánat, gond és harag
Száműzetve, távol marad.

Leheverünk puha gyepre,
Fölöttünk az éjnek leple,
Csak egy halvány fényű fáklya
Lobog be az éjszakába.

Kis legényke, pajkos, fürge
Szőlőlét önt serlegünkbe,
Amott másik hordót gördít,
Kiűritjük mind a földig!

Sudár, lombos pálma mellett
Méla dalnok lantot penget,
Hurján vígan zeng az ének,
Bánata ma nincs szívének.

És a föld mint lenge lányka
Lejtve indul röpke táncra,
Egész világ forog vele,
Ujjongással, vággyal tele.

Fejünk fölött ropva rezgve
Zsong az éjnek csillagezre,
S amig ott fenn tart a kedvük,
Mulatozunk mi is együtt.

CSATA ELŐTT.

Csaták ural tekints le rám,
Hallgasd meg esdeklő imám.

Légy irgalmas szolgád iránt,
Kit félelem, kétség sohse' bánt.

Halkan sugja szent sejtelem:
Enyém lesz, enyém a győzelem.

Te vagy bizalmam, reményem,
Oh add, hogy szégyen ne érjen.

Vad örvényekbe indulok,
Ne nyeljenek el rút habok.

Tüzek, lángok közé megyek,
Óvj, hogy meg ne égessenek.

Bocsáss meg, hogy ha vétkezém,
Mit ér a vétkem? Mit érek én?

Már zúg az ellen hivogatón,
Lihegve esdek, rövid a szóm.

Hallgass meg, csaták vezetője,
Már int a halál, óvj meg tőle.

S ha nincsen érdemem elég,
Óvj Tanodért, s gyermekemért.

FIAMNAK.

*József! ha szenvedek, mind csak teérted,
Érted küzdök örömmel, boldogan;
Ha te nem volnál, szerencsét keresve
Bolyonganék, mint mások annyian.
Teérted küzdök vérengző csatákon;
Teérted megyek tüzőn, lángon át,
Csaták tüzéből vedd végső tanácsom,
Ki tanácsolna jobbat, mint atyád?*

*Már tombol, őrzöng a halál előttünk,
Vigyorgó, éhes száját tátja ránk;
Tán nem köszöntjük többé már a hajnalt,
És nem lát többé édes szép hazánk.
Ha el kell válnunk egymástól örökre,
És nem csókolhatnálak már soha,
Vedd im' ez írást, vésd jól szivedbe,
Vérrel van írva mindenik sora.*

*Járj Isten útján bizva rendületlen,
Jóság és hűség legyen vezetőd,
Ifju erőddel szerezz bölcseséget,
Ez díszed népek, királyok előtt.
Szeresd anyádat, szeresd hű barátod,
Legdrágább kincsed legyen szeretet.
Szeresd az Isten minden teremtményét,
És arany helyett szerezz jó nevet.*

József! Szeresd az embert véghetetlen,
 Ne nézd, hogy gazdag, avagy koldus-e,
 Szeresd a nyomor fiát s ne feledd el,
 Mind ki szegény, kincsednek részese.
 Ne vessed meg, kit sorsa porba döntött,
 Ki tudja, utján hol, mi volt a gát?
 Te pedig törtess oromról-omra,
 S légy tökéletesb, nagyobb, mint atyád.

CSATA UTÁN.

Diadal ura! örök hatalom!
 Fogadd dalom.

Hívtalak, midőn hívott a halál,
 S meghallgatál.

Ágág és Amálék gögös hadát
 Szétrombolád.

Vad tengerként hömpölygött felém,
 S szétkergetém.

Futott az ellen s én üldöztem üzve
 Tüzből tűzbe.

Sietek. Koszorús diadalpohár
 Ünnepre vár.

Diadal ura! örök hatalom!
 Fogadd dalom.

GYASZ.

I.

Oh, mért is tépjem, szaggassam ruhámat?
 Fejemre hamvat mért is hintenék?
 Hisz lelkem tépi, szaggatja a bánat,
 És szívem hamvasztó vad lángban ég.

Miként ő hozzá izzó tűzü vágyam,
 Tapad hozzám a gyötrő fájdalom,
 Sugárt ki gyujt a sötét éjszakában?
 Hol szívemésztő kétség súlya nyom?

Tépett ruhámat összevarrhatjátok,
 A hamvat elhordja talán a szél!
 De lelkemről ki oldja le az átkot?
 Szívemre enyhe balzsamot ki mér?

Im szétfoszolva örült fájdalomban,
 Dühödten szállong, bolyg a gondolat.
 Nyugalmam széjjeldulva, puszta romban
 És én a zordon rémes rom alatt.

II.

Itt állok mélán sirhalmod fölött,
 Körülem fojtó, sűrű szürke köd.

Te nyugszol itt a néma domb alatt,
 S én görnyedek a fájó gond alatt.

Neked nyugalmat nyujt e sirgödör,
 Míg engem bánat kínozt, bú gyötör.

*E csendes hajlék néked enyhet ad,
De sebem nem gyógyul egy élten át.*

*Te alszod édes, boldog álmodat,
Míg engem sújt az átkos kárhozat.*

*Rád angysereg, örök napsugár,
Rám gyötrelmek rémes árnya vár.*

*Te hallgatod szeráfok énekét,
Míg nekem égő kín e földi lét.*

*Itt állok mélán sírhalmod felett,
S hő vágy epeszt: nyugodni lent veled . . .*

III.

*Kiszáradt immár könnyem árja,
De nem enyhült a sajgó fájdalom!
El messze, messze szép hazámba
Vonz lelkem lenge, röpke szárnya, —
Isten veled, oh drága sírhalom!*

*Én elmegyek, de szívem minden vágya
E hantra száll, mint mélabús dalom,
Kesergő ének zord homályba
E dombot itt majd áldva áldja —
Isten veled, oh, drága sírhalom!*

*Én elmegyek, de te oh nem kísérsz el,
Nem rezg a búcsúsóhaj ajkadon!
Megyek harcba: viharral, vésszel,
Megyek és te már nem kísérsz el,
Isten veled, oh, drága sírhalom!*

IV.

Elmultak már a gyásznapiok,
De, oh vigaszt én nem kapok.

Még dül a tépő gyötirelem,
És én nyugalmam nem lelem.

Szívemről nem oszlik a bú,
Körülem minden szomorú.

Borús minden szemem előtt,
Hisz többé nem láthatom őt.

Sötét nekem a büszke nap,
Verőfény éjnél zordonabb.

Fölöttem rémes árny borong,
Alattam örvény árja zsong.

Megszáll vad, kínzó sejtelem.
Oh, Istenem, mi lesz velem?

Sajgó sebemre nincsen ír,
Oh, megvált-e a néma sír?

V.

Levessem-e már gyászruhám?
A harminc gyötrő nap után?
Ez volna a mély gyász csupán?

*Kit szerettem egy éltén át,
Feledjem most, hogy sirba szállt,
Mint hervadt rózsa illatát?*

*Nem! Majd a várva várt napon,
Ha képét újra láthatom . . .
Csak akkor oszlik bánatom.*

VI.

*Remegve jöttem ismét el sirodra,
Nem jönnek-e át zajgó tengeren?!
Lelkem fájdalma, mondd, hol csillapodna,
Ha gyógyulásom nálad nem lelem?*

*Megtörten roskadok a néma hantra,
Feléd susogva halk üdvözetem,
De sóhajomnak hozzád száll-e hangja?
S ha válaszolsz, vajjon megérthetem?*

*Eljöttem, ébredj, karomat kitárom,
És csókra nyujtom tikkadt arcomat,
Mondd: hogy nyugodtál? édes-e az álom?
S én elmondom sok új nagy harcomat.*

*Nem érzed-e lent csendes hajlékodbán,
Hogyan repes, hogy ver feléd e szív?
Oh hallga, hallga, most tán végsőt dobban,
Egy bűvös hang im karjaidba hív!*

AZ „UJ PÉLDABESZÉDEK“-BÖL.

A szó.

Kivágott cédrus újra sarjad,
A kardejtfette seb begyógyul,
De nincsen ír a sajtó szívre,
Mely vérzik sujtó, fájó szótul.

A világ.

Zsibongó vásárpiac a világ,
És kalmárok az emberek,
A szédelgőkre mosolyog a sors,
S a jámborok csak tengenek.

Diadal.

Hogyha békét kívánsz igazán,
Győzd le vágyad, szenvedélyed,
Az a diadal a legdicsőbb,
Amely itt e harcban érhet.

Ne bizzál.

Ne bizzál drága kincseket
A balgafecsegőre,
Hogy őrizné meg aranyad,
Ha szónak sem hű öre?

E hármat . . .

*E hármat halmozza el gyöngédséged,
Habár tehozzád durván szóltak ők:
A fejedelmet, kié halál, élet,
A beteget nagy lázban, és — a nőt.*

A szerelem.

1.

*Van szerelem, mely mint arany serleg
Összeforhat még, ha megreped, —
Am legfőbb gyenge üveg pohár csak,
Szertehull, ha csorbát szenvedett.*

2.

*Tanuld meg — semmi szégyen benne —
Felelni idejébe: „Nem!”
És megóvod fogyó erődet,
Ha csábit bor, vagy szerelem.*

3.

*Kedvessé teszi a nőt
Arany, gyémánt, selyem,
A férfit, sok ajándék,
És hosszú türelem.*

Emelkedés.

1.

*Dús vagyonnal, éles észszel
Legmagasabb polcra érsz fel,
A balgát meghódítja pénzed,
A bölcset bölcseséggel nézed . . .*

2.

*Ha a jó emelkedik,
Vele megy barátja,
De pajtását a gonosz,
Hütlően hagyja hátra.*

Hála.

*Ha embertársad jót tett véled
És meghálálnod nem lehet.
Add néki tette jutalmául
Hő érzéssel telt szivedet.*

BINJÁMIN.

Tizenegyedik századbeli templomi költő. Alábbi verse a bűnbánó napok hajnali liturgiájában (Szelicha) foglal helyet

HOL VAN HATALMAD...

*Hol van hatalmad, hősiséged,
Mely csodákat tett népedért?
Számüzve örök birtokodról,
Hazátlan bolygunk szerteszét.
Gyötörve kinez gond és bánat,
De mi csak járunk utadon;
Oh küldd le gyorsan segítséged,
Mert ellankadtunk már nagyon.*

*Szégyentől pirul mindig arcunk,
Fogat csikorgatnak reánk.
Gunyolnak, bántnak, csuffá tesznek.
S mi türünk érted, oh atyánk!
De küldj már vigaszt, adj már enyhét,
Mert immár nem bírjuk tovább,
Oly régen, régen hallgatjuk már
Sok ellenségünk gúnyszavát.*

Királyok királya! oh mentsd meg
Gyermekid az üszkők közül!
Hisz egykor biborban nevelted,
S választád örök nemzetül.
Vágyunk Cion felé sóvárog,
Hő lelkünk im feléje száll,
Oh ragyogtasd fel régi fényét
Hadd tündököljön újra már.

Ne engedd, oh, hogy elpusztuljon,
Ki hajdan szemed fénye volt,
Ős dicsőséged, büszkeséged,
Ki egykor váradban honolt.
Mint irgalmasan megigérted,
Építsd fel újra trónusát,
Hogy megtisztultan imádhasson
Örök örök időkön át.

MESULLAM BEN KALONYMOS.

Élt a XI. században Olaszországban. A következő verse az Engesztelőnap liturgiájában fordul elő.

ÉGI SERGEK...

*Égi sergek lépnek eléd félelemmel,
Hogy ne félne gyarló ember?*

*Ha a nedves törzsbe kap a tűz hatalma,
Mit várhat az aszott szalma?*

*Te előtted világos az éj homálya,
Szemed azt is átaljárja.*

*Nincsen szem, mely rejtekedbe betekintsen.
De előtted titok nincsen.*

*Attekinted egyedül a mindenséget,
És mindenki retteg téged.*

*Ítéletet hozol mind a nemzetekre,
Van-e, aki nem remegne?*

*Ez legyen az emberszívbe beleírva,
S bűnre vágya sose birja.*

*Lebegjen a szeme előtt származása,
Sirgödre és számadása.*

*Minden tette, törekvése hiu, kába,
Hasztalanság minden vágya.*

*Egész élte dőre álom, csalfa rémkép,
Mely elillan gyorsan végképp.*

*Éjjel-nappal töpreng, küzdve gyöftrelemmel
S nyugalmat a sirig nem lel.*

*Mit zajong hát az ember, ha bánat érte?
Hiszen kín csak egész élte.*

*Hisz a végzet kárhoztatta kinlódásra,
Gyarló voltát hogy belássa.*

*Esztelenség gögös dolyfe, büszkesége.
Hisz csak halál lesz a vége.*

ANONYMUS.

Jeruzsálem elpusztulásának évfordulóján, Ab hó 9-ikén, recitálják a templomokban azokat a siralmakat (Kinoth), amelyek részint a jeruzsálemi eseményekre, részint későbbi zsidóüldözésekre vonatkoznak. Ezekből való a keresztes hadjáratok idejéből származó alábbi vers, melynek szerzője ismeretlen.

NEM KELL A VIGASZ...

*Nem kell a vigasz hiú hizelgése.
Hadd törjön égre égő bánatom!
Hadd folyjon sajtó szívem forró vére,
Hadd tépjen, marjon gyötrő fájdalom!
Borzalmas bűnnek rémes, zordon árnya
Borogjon mindörökké lelkemen!
És sóhajom sikoltson szélviharként,
Mely dulva örvöng vészes tengeren.*

*Sirjon a gyászdal
Vad zokogással,
Hulljon a könny,
Könnyes özön.*

Távozzatok, vidám öröm és jókedv!
 Örök gyász, hintsd fejemre hamvadat!
 A mult ködéből szállnak szörnyű képek
 És ezer holt ajkon jajpanasz fakad!
 Hogy hull a bajnok! hogy hull ifja, véne!
 Vad ellenség, hogy tapod gyermeket!
 Földön hevernek rózsásajku szűzek,
 Kikért sok szív oly lángolón epedt!

Sirjon a gyászdal
 Vad zokogással,
 Hulljon a könny
 Könnyes özön.

Ah, maradványai a szétszórt nyájnak,
 Fel, jertek jajt kiáltni énvelem!
 Üvöltsetek, egek! rengve sóhajts, föld!
 Felhő! szakadjon könnyed szüntelen!
 És ti is, angyalok, ott fent a menyben,
 Vessétek le a fénylő dicsruhát,
 És méltóságos gyászban fogadjátok
 A drága vértanuk szent táborát.

Sirjon a gyászdal
 Vad zokogással,
 Hulljon a könny
 Könnyes özön!

Hős bátorsággal szálltak ők a sikra,
 Hol örülten dühöngött bösz halál?
 És a vonagló ajkakon a végszó
 A remény üdve, Isten! te valál!
 Vért, életet, kincset oltárodra téve
 Rohantak érted biztos sir felé,
 Vérző szívét az anya megtagadva
 Egyetlen fiát néked szentelé!

Sirjon a gyászdal
 Vad zokogással,
 Hulljon a könny,
 Könnyes özön.

Hősök, rajtuk bibor és byssus fénylett,
 Sorvadva ölelik a föld porát!
 Szerelmes ifju párok forró testén
 Kegyetlen vérengzők száguldnak át!
 Az ellen vad dühétől letiporva,
 A porban fetreng annyi tisztos agg!
 Kiket a bölcsesség ezüstje diszit,
 Im rajtuk tapod ott a vad harag!

Sirjon a gyászdal
 Vad zokogással,
 Hulljon a könny,
 Könnyes özön.

Oh, Tóra, Tóra! szaggasd meg ruhádat,
 Keserves jajjal sirasd örödet!
 Ki tárja fel majd mélységed sok titkát?
 Oh, lesz-e még ki utadon követ?
 Oh, lesz-e még, ki érted bátran harcol?
 És éltednek áldozza életét?
 Oh, lesz-e még, ki szívét tépi széjjel,
 Hogy egyetlen betűd se tépje szét?

Sirjon a gyászdal
 Vad zokogással,
 Hulljon a köny,
 Könnyes özön.

Emésztő gondok nyomják lelkeinket,
 Mig egyre környez kinos félelem!
 Rémitő éjbe űz a kétség nappal
 Ijesztő látomásba éjjelen!
 Oh, Isten, meddig tűröd nyájad vesztét?
 Oh, meddig sujt gyűlölség bárdja még?
 Reményét veszelve csügged immár néped
 Ah, pusztul már a végső maradék! ...

Sirjon a gyászdal
 Vad zokogással,
 Hulljon a köny,
 Könnyes özön.

IZSÁK IBN GAJJÁT.

Élt a XI. század második felében Lucenában. Mint termékeny vallásos költő ismeretes. Liturgiai darabjai mintái a midrásmentes, spanyol zsinagógiai költészetnek.

MIDŐN RÖGÖS UTAKON.

Midőn rögös utakon
Megingett a léptem,
A sors hálót terített
Elém észrevétlen.
Elpusztultam volna én
A homályos éjben,
Ha atyáim istene
Nem lett volna vélem.

Midőn vészes hullámok
Fejem fölé csaptak,
Körülvettek habjai
Örvényáradatnak.
Hajh, elvesztem volna én
A dühöngő vészben,
Hogyha nem lett volna hit
Az én osztályrészem.

Midőn ellen tört reám
Rejtekeből lopva,
S reám meredt rémesen
Rut halálnak torka.

Szivemet a félelem
 Összetépte volna,
 Hogyha bizva nem bizom
 Örök alkotómba.

Midőn árván egyedül
 Jártam rengetegbe,
 Útvesztőkön bolyongtam
 Szerte tévelyegve.
 Nem volt, kitől tanácsot,
 Segítséget kérnem.
 Isten volt a bizalmam,
 Isten volt reményem.

Midőn megcsalt hűtlenül
 Abránd, csalfa álom,
 S kinzott, tépett szüntelen
 Gyötrő józanságom.
 Enyhülésért epedtem,
 S oh hiába vártam,
 Irgalmas jó Istenem
 Volt a sziklaváram.

Isten kegye végtelen,
 Vigaszt nyújt a bajban,
 Felsegíti híveit
 Mint segített hajdan.
 Ki nevével ajkain,
 Küzd nagy útján járva,
 Sohasem lesz elhagyott,
 Sohasem lesz árva.

IBN GABIROL.

Selómó ben Jehuda Ibn Gabirol életéről kevés pontos adatunk van. Fiatal éveit Szaragosszában töltötte. Apját korán vesztette el s költeményeiből sejthetjük, hogy már gyermekkorában sokat szenvedett. Szeretlen, tépelődő és magába zárkozó lélek volt. A földi élet gyarlóságának és a legmagasabb ideál megismerhetetlenségének tudata oltotta beléje azt a mély fájdalmat, mely minden verséből felzokog. Költői működése a XI. század közepe tájára esik. Versein kívül, amelyek nagyrészt kiadatlanok és általában rendezetlenek, reánk maradt „Élet forrása“ (Mekor Chajim) című filozófiat munkája, amely latinra fordítva (Fons vitae) a skolasztikában mint keresztény mű szerepelt. Alcharizi szerint „Gabirolhoz hasonló nem volt, — mióta embert lát a menybolt. — Őt egyedül vitte a dal szárnya — a költészet legmagasabb fokára — és a bölcsézet volt dajkája. — Ki bírna magaslataira lépni? — Nagy költő az is, aki az ő dala't érti“.

ÖRÖMRŐL NEM ZENG.

Örömről nem zeng soha tán dalom,
Réáborult a sötét fájdalom,
Ha mosolyt látok, szívem felsajog:
Ah, hogy boldogtalan csak én vagyok!

— „Tizenhat évhez illik-e panasz?
Nyíló virággal vár a dús tavasz,
Reménnyel kecsegtet az ifjuság,
Előtted még egy tündérszép világ!“

Az én szívemben nem nyilik remény
 S vig ifjuságot nem is kértem én,
 Lelkem tudásért sovárgott csupán
 És most keserg, a csalódás után.

— „De hát mit ér a könny? mit ér a bú?
 Mit ér, hogy ifju lelked szomorú?
 Várj! Hő vágyad meghozza tán a kor,
 Mely minden titok mélyibe hatol!“

Ó, meddig várjak, meddig várhatok?
 Mint lepkék tűnnek el a gyors napok.
 S mielőtt sebem balzsamot talál,
 Már elragad a rémes, zord halál.

TAVASZ.

A tavasz beváltja örök fogadalmát
 És visszatér a rózsatőhöz újra,
 Rügyek fakadnak, lágy szellők susognak,
 Kivirul a fák virágkoszorúja.
 Kis teremtmények bujnak ki a földből,
 Nevelik, táplálják a fellegek,
 Zöld, hímes szőnyeg terül el a tájon,
 A légben sugaras mosoly lebeg.
 A fülemile, a rigó s a gerle
 Ujjongva szállongnak a lomb között,
 Ragyogó öröm, csillogó verőfény,
 A tavasz újra visszaköltözött.

...S te állsz kábultan, némán, ittasultan,
 Szemed csapongva szerte révedez.
 Egy sugárt sem adhatsz a fényözönhöz,
 S tudásodból egy harmatcsepp se lesz.
 Állsz bódult fejjel, szótlán, tehetetlen,
 Miként a szikla és miként a rög.
 Egy percre mozdul szived ifju vágya,
 S a változás, a rejtelem örök.
 Tavaszra nyár jő, hűvös ősz a nyárra,
 Az idő szekere siet, rohan.
 S te állsz, — óh teremtésnek koronája! —
 S nem tudod: miért? nem tudod: hogyan?

A HAJNAL.

Már jön nagy biborszín palástba
 A fénynek kapzsi uzsorása
 S néhány sugárért, amit kölcsön ad,
 Zálogba veszi a csillagokat . . .

BOROS KORSÓHOZ...

Boros korsóhoz hív édes szavad:
 Mulatni egyszer nékem is szabad.
 A bor, ha tested, lelket áthatott,
 Legyilkol minden bűt és bánatot.
 Add hát a korsót! hisz rokon velem,
 Agyag mint én, oh törekeny cserép.
 Merev ajkát ajkamhoz emelem,
 Ki tudja, melyikünk törik szét előbb?!...

ÉN ISTENEM, MI AZ EMBER!

*Én Istenem, mi az ember!
Hús és vér, mely bűnbe merül.
Mint az árnyék észrevétlen,
Tűnik élte hirtelenül.
Váratlan jő a napja,
Lefekszik és elszenderül.*

*Én istenem, mi az ember!
Rothadó test bűnnel tele.
Fonnyadó fű, hervadt virág,
Melyet elhord észak szele.
Vétkei ha megtorolnád,
Irgalmas! mi volna vele!
Könyörülj hát, légy kegyelmes,
Hisz gyötrődik erőfőnül.
Váratlanul jő a napja,
Lefekszik és elszenderül.*

*Én istenem, mi az ember!
Sárban fetreng, mocsokban él.
Hazugságok fertőjében
Tisztátlanul, rutul henyél.
Tetteit ha számon kérnéd,
Széthullna, mint aszott levél,
Könyörülj hát, légy kegyelmes,
Nézd, hogy sajog szíve belül.
Váratlanul jő a napja,
Lefekszik és elszenderül.*

Én istenem, mi az ember!
 Rohan büszkén, elbizottan.
 Gonoszság csak minden vágya
 S gögösen jár viharokban.
 De ha lesujt rá hatalmad,
 Mint a törpe összeroppan.
 Könyörülj hát, légy kegyelmes,
 Bocsásd meg, ha gögre hevül.
 Váratlanul jő a napja,
 Lefekszik és elszenderül.

Én istenem, mi az ember!
 Vakságának nincs határa.
 Elvetemült, romlott, hűtlen,
 Vigan hallgat bűn szavára.
 Ha büntetnéd, szétfoszolna,
 Mint a füst és mint a pára.
 Könyörülj hát, légy kegyelmes,
 Hiszen vágya gyorsan lehül.
 Váratlanul jő a napja,
 Lefekszik és elszenderül.

Én istenem, mi az ember!
 Lombtalan fa, redves polyva,
 Napról-napra hervad, fonnyad,
 Elenyészve, szétbomolva.
 Vétkeik ha megtorolnád,
 Mint a viasz szertefolyna.
 Könyörülj hát, légy kegyelmes,
 Ha posványos árba kerül.

Váratlanul jő a napja,
Lefekszik és elszenderül.

Én istenem, mi az ember!
Mérlegen egy lenge pehely,
Elillanva tova lebben,
Ha lágy szellő reá lehel.
Tetteit ha számon kérnéd,
Semmiségbe enyészne el.
Könyörülj hát, légy kegyelmes,
Ha vétekbe, bűnbe merül.
Váratlanul jő a napja,
Lefekszik és elszenderül.

HATALMAS!...

Hatalmas! kit féreg imája megtalál,
Még meddig rejt előlem felhő boltu zár?
Utánad vágyom sóvár epedéssel,
Esdeklő szavam im elédbe száll.
Királyom! te vagy örök bizodalمام,
Bús éjjelemben éltető sugár.
Jövök elébed, mint ki álmot látott,
Nagy látomást, és megfejtésre vár.
Hallgasd meg imám: fejtsd meg hát az álmot
S minden kérésem teljesítve már.

HA LELKEM MÉLYÉN...

Ha lelkem mélyén szomjú vágy nem égne,
 Ismerni mindent mit homály borít,
 És büszke daccal szállni fel az égbe,
 Kutatva létünk ősforrásait, —
 Tán boldogabb lehetnék mostan én
 Csábos gyönyörnek rózsamezején.

De testem sorvad, tudásért epedve,
 Míg mások testét kéj sorvasztja el,
 És míg mámorba ful más ifjú kedve,
 Szivem vidulást oh seholse' lel.
 Ha majd csak el nem áraszt égi fény,
 Hogy a nagy végtelenbe lássak én.

Kivetkezem a gyarló föld porából
 S magasba száll sovárgó szellemem
 Magasba, hiú gondtól messze, távol . . .
 Bár zajgó vész dühöng is ellenem,
 S az ifjuság bezárja ajtaját,
 Hogy örök búbánatnak adjon át.

„Még visszasirod, — mondják jóbarátok, —
 Még visszasirod a múlt percekét!
 Ezüstös fővel majd, mikor belátod,
 Hogy a sír mindent, mindent eltemet.“
 De, oh, hogy földhet el szűk földi hant
 Vad égi lángot, határtalant?!

Szivemben lángok égnek mennybe törve,
 És izzó lelkem tűzben ittasul
 S a szenvedélynek megtörik a dölyfe
 S előttem rabszolgámként térdre hull.
 Uralkodom a zsarnok vágy felett,
 Mely megfertőzve, porba, sárba vet.

S ha majd az Urnak végtelen kegyelme
 Eloszlat minden éjhomályt, borút,
 S nem tévelyg többé árnyak közt az elme,
 És a tudáshoz megnyílik az út,
 Ah, akkor enyhül majd a fájdalom
 És új dal csendül ittas ajkamon.

Dal, mely zsong, zeng, mint égi hárfa húrja,
 S mint izzó szmaragd szikrákat lehel,
 Dal, mely gyönyörbe, illatárba fulva
 Tán új tavasz sugárát hozza el.
 Dal, mit kábultan hallgat Szodoma,
 Dal, melyet nem daloltak még soha.

AKÁRMERRE FORDUL.

Akármerre fordul szemem pillantása,
 Mindenütt magasztos fenségedet látja.
 Rólad tanuskodik a menny boltozatja,
 Mely sugárzó fényét reám ragyogtatja.
 Ha a földnek nézem színes sokaságát,
 Sóvárgó ajkaim hatalmadat áldják.
 Magamba pillantok s itt is látlak téged
 S zengem háladallal örök dicsőséged.

ÉS BALGA SZÍVVEL ...

... És balga szívvel, öntudatlan,
Csak hömpölygünk az áradatban,
S bár lelkünk csak kint kinra lelhet,
Keressük a kéjt, mámor-kelyhet.
És testünk fetreng sárba, porba
A földi lét igáját vonva,
Hol szolga ura ellen fordul,
Jobbágy királyra támad orvul,
Atyjával áll a fiu szemben
A leány lázad anyja ellen.
És ez, barátim, szép világunk?
Amelyért küzdünk, harcba szállunk,
Mig életgondtól elgyötörve
Lehullunk férges sírgödörbe.

VERSENYRE KÉL...

Versenyre kél az ajkam és a lelkem,
Versenyre kelnek háborogva bennem.
Ajkam eped, hogy dicsőséged zengje,
S lelkem sóvárog, hogy lényedre leljen.
Kit égi sergek csodálattal néznek,
Hogy ismerhetne meg a földi szellem?
A mindenség im' nagyságoddal telve,
Mulandó emberajk óh hogyan zengjen?
De te kedvet lelsz tűnő áldozatban,
Ki trónolsz fent az örök végtelenben.
Tekints le rám, midőn elédbe vágyom,
S versenyre kél az ajkam és a lelkem.

GYASZ.

Meghalt. S im érte gyászba öltözünk,
S holnap nekünk is ez lesz végzetünk.

Ki elébb, ki utóbb mind meghalunk,
Nem tudjuk, mikor s — boldogok vagyunk.

Örvendünk, hogy tán messze, messze még
S feledjük vigan, hogy nincs menedék.

Élünk nyugodtan, táplál föld anyánk,
S méhében éhes férge vár reánk.

Egy percig, ha meghal egy jó barát,
Még ontjuk érte könnyek záporát.

Vágyunk utána, hogy elköltözött,
És hisszük: jár a csillagok között.

S a könyvtől besüpped egy sirhalom,
Aztán tovább folyik a vigalom.

 LELKEM, TE FOGOLY KIRÁLY.

Lelkem, te fogoly király!
Búnak miért adod magad?
Miért nem zendül éneked,
Mely fellegek fölé ragad?
Mint sirban, nyugszol bánatodban,
Elzárva a világ elül,
Enyhülést, vigaszt hol találjon,
Ki búja mélyébe merül?

Bizakodj, várj, míg letekint rád,
 Ki trónol mindnyájunk felett!
 A hűtlen sors elveszi holnap,
 Amit ma öledbe vetett.
 De kire Isten kegye árad,
 Örök dús fényben üdvözül,
 Kiszabadít majd börtönödből,
 A balga emberek közül.

Majd háladalt dalolsz neki,
 Háladalt megmentésedért,
 Bolyongva még majd messze, messze,
 S lelsz rokonlelket, mely megért.
 Menj, menj, te viharüldözött!
 Menj, hova Isten szava hív.
 Feledd el, mi e földhöz fűz még,
 Hol jéggé dermed már a szív.

Menj, menj, ne félj a szenvedéstől,
 E föld itt téged számkivet.
 De távol ismeretlen tájon,
 Tán vár egy bűvös, szent liget.
 Mért epesztenéd magad iften,
 Hol minden idegen neked?
 Menj, menj, a hívó messzeségbe,
 Hol szabad lesz tekinteted.

Vagy félsz elhagyni szülőfölded?
 Hisz vezérelni fog a hit?!
 Prófétáid mindig bolyongtak,
 S vándorlók voltak őseid!

Menj, menj, és sirasd meg a népet,
 Mely száműzött, oh jaj neki!
 Elveti diszét, büszkeségét,
 Királyát máshoz kergeti.

ZAJONGÓ LÉLEK...

„Zajongó lélek, kit viharok dulnak,
 Oh meddig fogsz hát háborogni még?
 Mint tűzhányó hegy, csak ontod a lángot,
 Már megtelik vele a föld s az ég.
 Gondolataid villámokként járnak
 Mélységekben és magasságokon,
 A gyönyör szőnyeget terít elébed
 S téged ábrándok tüskés útja von.“

Csak vigasztaljatok, oh hű barátok,
 Hisz sóvár lelkem vigaszért eped.
 Tudásra vágyik s nincs, mi csillapítná,
 Hiába ostromolja az eget.
 De buta röghöz még se bír tapadni,
 Bár csalogatja csábok ezrivel,
 Undorral néz a sorsnak vak szemébe,
 Mely csalánt cédrusok fölé emel.

S kik szólva szóltak: „Hol a bölcsességed?“
 „Nem édesebb a mámor, a gyönyör?“
 Ti apró törpék, szúró kis csalánok,
 Nem értitek, ha cédrus égbe tör?

Mulandó vágyak posványában éltek,
 Mert égi láng nem érte lelketek.
 De én feltárom mélységeknek titkát
 S megnyílnak előttem a rejtekek.

Szent örök frigy köt Tudás szelleméhez,
 A Bölcsesség hű gyermeke vagyok.
 Tudásra vágyom, ez üdvöm, ékességem,
 Ez dízem, mely homlokomon ragyog.
 Vele ujjongok boldog perceimben,
 Ha megszáll ihlető, nagy sejtelem.
 Szent esküvésem: nem fogok nyugodni,
 Míg Istent, Istent meg nem ismerem!

LELKEM, BORULJ LE...

Lelkem borulj le áhitattal
 És hódolj Istened előtt!
 Fordulj feléje nappal-éjjel,
 Ő oltalmazód s jótevőd.
 Ki örök vagy, miként az Isten,
 Mért követnéd az elveszőt!
 Hisz tiszta vagy, miként teremted,
 Kövesd hát a magasba őt.
 Miként az Ur a mindenséget,
 Hordja a testet ős erőd.
 Zengd hát a titkos láthatatlant,
 Ki örök képmására szőtt.
 Lelkem borulj le áhitattal
 És hódolj Istened előtt!

A DAL.

Kutasd a dal rejtelseit,
 Miket az ész fel nem derít.
 Keresd sok, titkos ablakát,
 Mely csodás fényt lövel reád.
 S kövesd, hol száll a képzelet,
 Mint sas futó felhők felett.
 Vessd meg a dalt, ha szárnytalan,
 Szépség csak fenn, magasba van.
 Az igaz dal tiszta, nemes,
 Mélyen jár, vagy fennen repes.
 Vezéreljen az érzelem
 És megleled, hol gyöngy terem.
 Egy borús szín, egy méla szó,
 Egy ima-hang, mely megható,
 Szent, fejedelmi büszkeség,
 Arc, mely dicsfényes lángban ég,
 Azt hiszed, király hangja szól
 Biboros mennyezet alól,
 Vagy égbetörő pálmafa,
 Zeng viharos, vad éjszaka.

 CSAK FAJÓ GOND . . .

„Csak fájdó gond, csak méla ének
 Sír gyötrött lantod húrjain;
 Költő! egy dalt a hegy levének,
 Mitől szökik a bú, a kín!
 Kezünkben pezsgve ég a bor
 Költő! a mámorról dalolj!”

Barátaim! a szenvedőnek
 Vérző sebe tán összeforr,
 Ha álmok képet képre szőnek
 És káprázatot űz a bor,
 Ha bánatot a telt kehely
 Mint nap az árnyat, kerget el.

De serlegünk nem tenger mélye,
 Nem óceán a telt kehely.
 Nem fér a fájdalom beléje,
 Mit rejt e viharzó kebel.
 Nem fér bele a gyötrelem,
 Mely kinzott lelkemben terem.

Emésztő vágy hajt, üldöz, éget,
 Nyugalmam sehol sem lelem,
 Mezőmön vetve dús remények,
 De rajta csak bogács terem,
 S megtörtén, némán, szomorún,
 Csak hordom tövis-koszorúm.

Beteg vagyok. Szivemben láz ég.
 Vad izzó lángban tör ki bűm;
 Majd mintha dideregnék, fáznék,
 S felhő borul rám szomorún.
 Körülem minden összefoly,
 A világ nyüzsgő hangyaboly.

Lehulló éjnek vad boruja,
 Mint rozzant sátor rám omol,
 S nem tárja szét sugárnak ujja
 Mitől a homály szertefoly,

*S kezemben reszketőn a lant
Csak bűg, mint árva vadgalamb.*

*Hiába fent a csillagsergek
Nem terjed tőlük fény alatt,
El . . . El! csak mérget rejt a serleg,
Csak fájdalomról zúg e lant.
Örök panasz a végzetem,
Csak bánatom van énnekem.*

*Jöhet a regg szárnyát kitárva,
De nem derül fel zord egem,
Sötét borongó éjszakámba
Nem küldhet hajnalpírt nekem.
Elérhetetlen oh, a fény.
Mit vágyva, égve várok én.*

A „KIRÁLYI KORONABÓL”.

(Kether malchuth.)

*Isten! csodásak tetteid nagyon,
Tied a fenség, erő, hatalom.*

*Tied a nagyság, a pompa, a fény,
Téged zeng minden földi s égi lény.*

*Mind elpusztul, eltűnik, elenyész,
De te örök, örök időkhig élsz.*

*Te vagy a magasztosság, rejtelem,
Nem bír követni gyarló értelem.*

A lét alapja, titkok titka vagy,
Nem foghat fel mulandó, kába agy.

Világot tartó, alkotó erő,
Ki homályból fényt varázsolsz elő.

Tied a jóság, hűség, szeretet,
Mely szolgáltnak jutalmat rejteget.

Te őrzöd az örök lét titkait,
Mit gondolat nem érthet, csak a hit.

Sugárzó magasban áll trónusod,
Körüllegnek zengő himnuszok.

Fényedből árad, sugárzott a lét,
Arnyékkod mind, mi nyüzsgő szerteszét.

Tied az elhatárolt két világ:
Mely tette készíti s mely jutalmat ad.

Tied a jutalom, mely lelkünkre vár;
A rejtett fény, az örök dicssugár.

TÉGED KERESLEK.

Téged kereslek nappal, éjjelen,
Tehozzád lebben sóvár énekem!

Emésztő lángban érted égek én,
Kegyedre váró szomjuzó szegény.

*A végtelen nem foghat téged át,
De sejtő lelkem gondolatba lát.*

*Dicső neved szivembe rejtve él,
S hő vágytól üzve ajkaimra kél.*

*És zengek néked forró háladalt,
Mig életemnek végső perce tart.*

OH MEDDIG?

*Oh meddig marad Dávid törzse
Még eltemetve lenn a földbe?
Vádolva a fukar tavaszt,
Hogy rajt virágot nem fakaszt.*

*Oh meddig engeded, nagy Ég
A szolgát uralkodni még?
S ki trónuson szőtt büszke álmot,
Oh meddig hord még súlyos jármot?*

*Im több mint ezer éve már,
Hogy lelkem rabbilincsbe jár;
S a szenvedések néma éjén
Bús sóhaj zokog lelkem mélyén*

*Oh, jöjj Dániel angyala!
Mondd, jő-e éjünk hajnala?
Oh messze, messze van a Vég
S titokban rejti fenn az Ég!*

ISTEN! TE VAGY . . .

Isten! Te vagy vigaszom,
Ha az élet terhe nyom.

Ha sötétbe üz a bánat,
Eloszlatod éjszakámat.

Örök jóság, szeretet,
Hálát hogy adjak neked?

Dicsőítsem gyenge dalba
Hatalmadat magasztalva?

Im az ég sem fogja át,
Lényed titkos sugarát.

Hogy érthetne ember téged?
Kis parány a mindenséget?

Oh, én Uram, Istenem!
Fénysugárt küldj énnekem!

Világítson be az éjbe,
Vakság fátylát szertetépve.

Lássam üdvös fényedet,
Értsem rejtett lényedet.

S ha a vágy erőt vesz rajtam,
S dalra csendül égő ajkam.

Szálljon hozzád hév dalom,
Áradjon rá irgalom.

Engesztelje meg a vétket,
S adj lelkemnek menedéket.

S óva őrizz engemet,
Mint én őrzöm szent neved.

MONDJÁTOK AZOKNAK . . .

Mondjátok azoknak, kik kérdve kérdik:
„Már itt a nyár s gyümölcse még se érik?
Elkábitotta nagyravágyás átka,
Kicsinylőn néz a küzködő világra,
Dicsőség, szeretet sem kell hát néki?
A csillagköröket is általlépi,
Zord, dölyfös göggel jár a magasságba,
És büszkén néz le minden földi vágyra,
Kábultan, lázban hegycsúcsokra törtet
S megvet barátot, megvet józant, bölcsét“.
Mondjátok nekik: „Rövidlító lelkei!
Mit gúnyolódtok? oh miért pereltek?
A férjüvel, kit sujtott a végzet,
Kit nagy álmok varázsa megigézett,
Ki tán az életet is elfelejti,
Csak egyet nem bír soha elfeledni,
Nemes, jó szívet, hűséges barátot,
Kinek lelkében mélységeket látott.
Oh, gög, hiuság nincsen benne semmi,
Csak nem tud hajlongani, hizelegni.
Nagy háborgások vihara dül benne,
Lágy, gyöngéd szóra nem állt soha nyelve
S nem tud imádni embert szerfelett,
Mint hitetlen pap bálványképeket“.

MERENGÉS.

Gyulékony ifjú voltam én is egykor,
 Dúlt bennem is a lázas szenvedély,
 Virágos réten, dalos kikeletkor,
 Felpezsdlült forrva bennem is a vér.
 Édes gyönyör rám is mosolyga lágyan,
 De undorodva szöktem tőle én.
 Tudás, tudás, ez volt csak büszke vágyam,
 Nem csábított el tőle földi fény!

Magasba vont hev lelkem könnyü szárnya,
 Ismerni, mit a gögös ész nem ért.
 De, oh, kegyetlen sors, nyomomba járva,
 Vettél érette rajtam drága bért!
 Ám én csak mentem vissza nem riadva,
 Amerre vonzott titkos ösztönöm.
 Hiába szólt az ifjuság kacagva
 Hiába intett vissza száz öröm!

Tündöklő napnak rózsás fényű lángja
 Rám is hintett szikrázó sugarat,
 De én kutatni vágytam vak homályba,
 Mig összeroskadék e vágy alatt.
 Elhalt a nap . . . felhős köd szürkésege
 Temette le bús gyászkönnyek között,
 Rideg sötétség hullott földre, égre,
 Köröttem minden gyászba öltözött.

Megvénülék. Az aggság rémes éjén,
Kárörvendő, vad dördülés csap át,
S zengvén a mennynek felhőboltú mélyén,
Meg-megrendíti a föld oszlopát.
S vonagló borzongás fut végig rajtam,
Mig kérlelhetlenül dühöng az ég:
Ily hosszú éjre — kérdi fagyos ajkam —
Ily hosszú éjre pirkadhat-e még?

MÓZES IBN EZRA.

Mózes ben Jákob Ibn Ezra 1070-ben született Granadában. Az udvarhoz közelálló, előkelő család sarja volt, de élete bolyongásban, boldogtalanul folyt le. Szerette egyik fivérének a leányát, akit azonban atyja máshoz kényszerített. Talán ebből kifolyólag kellett elhagynia szülőföldjét is. Utján nemsokára utolérte imáddottja halálának híre. Erre vonatkozik „A haldokló” c. verse. Bölcsészeti és retorikai művein kívül két költői munkát hagyott hátra: a Divánt, amelynek kézírata még most is kiadatlanul hever az oxfordi Bodleyanában és a nemrég megjelent Tarsist, melyben különböző értelemű, azonos szavakkal rimelő epigrammafélék vannak. Kortársai főleg mint vallásos költőt (Haszallach) tisztelték. Mikor Jehuda Halévi feltűnt, Mózes Ibn Ezra már mester hírében állott.

VILÁGRA SZAKADT SZENT NAGY FÉRFIAK . . .

Világra szakadt szent nagy férfiak,
Kik szívükben világot hordanak,
Örök kínszenvedést rótt rájuk Isten,
Mint folyamok, hömpölygnek medreikben,
S vizükkel soha, soha be nem telnek,
Mohón rohannak fenger végtelennek,
De elérve a sós hullámú árba,
Csak égetőbb még szívük szomjúsága.
Ajkukon tenger tajtékzik vadul,
De szomjúságuk sosem csillapul . . .

FÉSZKE VAGYOK EZER MADÁRNAK . . .

Fészke vagyok ezer madárnak,
 Csapongnak bennem tarka szárnyak,
 Saskeselyük, galambfiókák,
 Repülnek, jönnek, ki- be szállnak.
 S olykor belém nyúl lágy keze
 Egy jó fiúnak, szép leánynak . . .

VAGYUNK MÉLYEBB, MINT TENGER
MÉLYE . . .

Vágyunk mélyebb, mint tenger mélye,
 De hiába nézünk föl az égre . . .
 A szél kedvére fujdogál,
 S nem kérdi: hajónk merre jár.
 S tán kormányoznád végzeted?
 Adhatsz halottnak életet?
 Csiholhatsz vízből szikralángot?
 Tigris falatját tán kirántod?
 Gögös vagy, mint föl kent király,
 Palotád szép sírkertben áll . . .
 Nyugodj, ember! Napok, éjek,
 Örökké újra visszatérnek,
 Élet, halál percek csupán,
 S percek tűnnek percek után . . .

A SORSHOZ.

Ismerlek jól, csapongó kéj leánya,
 Már engem nem csal hízeltő szavad;
 Csábító bájad' szívem nem kívánja,
 S ígéretedre lelkem mit sem ad.
 Csak dörét ámit csalfa, mézes ajkad,
 Csak balgát ront meg gyújtó, vad szemed,
 Hiába éden minden kincse rajtad,
 Már többé nem kábítasz engemet!

Örjítő fürteid hiába bontod,
 Futok a vigyorgó kigyók elül;
 Fogadnak gyöngyeit hiába ontod,
 A bölcs megismer és örökké kerül.
 Parázna, hűtlen, ingadozó asszony,
 Hány férfiúnak lettél gyilkosa!
 Ki kebledre dőlt, hogy mámort ihasson
 De mérget szívott, nem kelt fel soha.

Kacéran mosolyogsz járó-kelőre,
 Igéző testeddel megbűvölöd,
 S ha lázasán utánad fut a dőre,
 Feltűnsz kacagva a felhők között.
 S míg vágyón édes titkaid kutatva
 Örjög az ittas, részeg szenvedély,
 Fagyot borít az izzó indulatra
 Az aggkor jege, halál küldte dér.

Asztalt terítesz, méreg rajt az étel,
 Örömmel töltöd gyöngyöző borod,
 Virágaid közt skorpióhad fészkel,
 Selyempárnád tövissel ágyazod.
 Örömdalod kesergő gyászra válik,
 Még cseng a hárfa, már zokog a lant,
 Mig kéjelegve kergetsz zord halálíg
 S palota helyett vár arasznyi hant!

*

De te ne csüggedj, óh, én tiszta lelkem!
 A sors kezét te ne féld, égi lény!
 Ha végzetem majd odvas sírba leltem
 És férgek között porladok el én;
 Te Isten trónusához visszatérve,
 Mint sugár szállsz tündöklő menny felett
 S gyönyört lehelve csillagok körébe,
 Az örök fényben, lelsz majd nyughelyet.

HOL VANNAK A RÉGI SÍROK? . . .

Hol vannak a régi sírok?
 Hol sok régi temető?
 Halott fekszik halott mellett,
 Halmukon vad fü se nő.
 Együtt hever föld méhében,
 Homok, kavics s drágakő . . .

GONDOLJA MEG POR SZÜLÖTTJE . . .

Gondolja meg por szülöttje,
 Útja mind halálhoz ér,
 Egyre, egyre megy feléje,
 S azt hiszi, nyugodtan él.
 Mint ki hajón sürgölődik,
 S a hajót kergeti a szél . . .

HOGY TŰNIK, TŰNIK.

Hogy tűnik, tűnik boldog ifjúságom
 S alig mulattam még vele!
 Fejemre fehér csillagnyáját hajtja
 Az aggkor gyászos éjjele.
 A verőfényes boldog ifju évek,
 Mint csalfa álmok tűntek el,
 Hogy szálltak, szálltak, mint a tarka lepkék,
 Az idő, ah, nem vesztegel.

Hová lett boldogságom hajnalpirja,
 Mit rám festett az ifjúság?
 Hová sötét, dús hajfürtömnek fénye?
 Hová a tündérszép világ?
 Oh megcsalt hát reményem, mely virágos,
 Szép élettel kecsegtetett?
 És szenvedés, bolygás lett osztályrészem,
 Az ígért boldogság helyett!

Csak légvár volt minden reményem, álmom,
 És mostan sivár, pusztá rom
 És én e romok között bolyongva búsan
 Vérző sebemet hordozom.
 Ifju gyönyörök rózsamezejéről
 Számúzték irigy emberek.
 Vad, durva néptömeg között kell élnem,
 Hol engem, oh, nem értenek.

Az igazságnak hálót sző az ármány,
 A gög legyőzi itt az észet,
 És arcomon a szégyen pirja lángol
 Hogy sorsom itten élni készit,
 És hallgatok, midőn a szépnek, jónak
 A hazug csel mély vermet ás.
 De, oh, ha lángol, ég a férfi keble,
 Nem gyötrő-e a hallgatás?! . . .

BÜCSÜ.

Zaklatott szívem nem bírja tovább már
 A gyilkos gúnynak tördöféseit;
 Sok szép ábrándom, csalfa álmom
 Teljesültét hiába várom;
 A boldogság nem nyitja nekem itt
 Dús, illatozó szirmait.

Elbujdosom szívem vérző sebével,
 Majd elkísér a bú és gyöttelelem.
 Magammal viszem drága képed,

S ha majd a bánat széjjel tépett,
 Szenvedni látlak téged is velem
 És meggyógyít a szerelem.

Elbujdosom a széles, nagy világba,
 Mely nélküled csak sötét börtönöm,
 Ha nem pihenhet szemem rajtad,
 Ha nem csókolhat myrrha ajkad,
 S szemedből nem árad rám fényözön,
 Van-e számomra még öröm?!

Te vagy keserves életem vigassza,
 Te balzsamozod fájó lelkemet,
 Teérted zokog könnyem árja,
 A sors miattad veti, hányja,
 — Mint kóborló hullámot, — testemet.
 Mig egy vad ár majd eltemet.

Elbujdosom szerelmem mély sebével,
 De gyógyulást bús szívem nem kíván!
 Isten veled hát, drága lélek,
 Neked szól lantom, mig csak élek
 Isten veled! Virágos lombu fán
 Szerelmet zeng a csalogány.

ALOM.

Ti voltatok, ó édes jó barátok!
 Elővarázsolt bűvös képzelet;
 Az éj szürke ködébe burkolózva
 Lebegtetek bús fekhelyem felett.
 Dús myrrhaillat lengetett hűs szárnyán,
 Virradattal mért szálltatok tova?
 Ó, mért nem tartott örökké az éjjel?
 Bár ne jött volna hajnal rá soha!

Elhagyatatok! . . . Hadd folyjon könnyem árja,
 Növelje tengerré a fájdalom.
 Zokogjon bűm, mely elkisért nyugatról,
 Hadd törjön égre égő bánatom.
 Bolyongnom kell hát tovább elhagyatva,
 S nyugalمامat én többé nem lelem.
 Bolyongnom kell, mint vadnak sivatagba,
 Mint a hajótöröttnek tengeren.

Miként a cikázó villám az égen,
 Futottam messze vándor utakon,
 A viszontagság sötét éjjelében
 Merengve a tündöklő multakon.
 A kétség karjai közt hervadoztam,
 De szivem mégis mindig várt, remélt:
 És ime, rám roskad már éltöm össze
 S még most se, most se értem el a célt.

De kit érhetne panaszomnak nyelve?
 Csak engem, engem illethet a vád!
 Miért hittem a hízlgő beszédnek,
 Mért nem lepleztem le hazug szavát?!

Most nem nyomna sok kinos emlék terhe,
 Nem volna bánat sötét börtönöm! —
 Boldogság volna szomju lelkem része,
 Körülem derű, jókedv, vig öröm.
 Ó, ti hálátlan, hűtelen testvérek!
 Arcomra, ti vontátok a borút,
 Armánytok fonta vérző homlokomra
 Jóságomért a töviskoszorút.
 Rút, gögös dölyffel, hazug csalfasággal
 Reám kinos gyötrelmet róttatok.
 És győztetek . . . de oh mi mossa majd le
 Az égő szégyenfoltot rólatok?

*

Arnyas nyugat felé szálló galambok,
 Vigyétek el hő üdvözlésemet
 A szép gerlének, ki szívembe fészkel,
 Kit lelkem mindig rajongón szeret,
 Miatta ürítem a bolygás kelyhét,
 Miatta gyötör annyi fájdalom.
 Zokogjatok vele, vigasztaljátok,
 Vigyétek hirül néki bús dalom.

Mondjátok neki: miként kinom lángja,
 Nő egyre bennem a szent szerelem,
 És míg csak éltem gyenge fénye pislog,
 Őt soha, soha el nem feledem.
 Mondjátok néki: hosszú bujdosásom
 Reményemet még nem temette el.
 Még várok, várok nagy feltámadásra,
 Midőn majd összeforr két lángkebel.

IM A MÉLYBE . . .

<i>Im a mélybe,</i>	<i>Szégyent vallva</i>
<i>Zordon éjbe</i>	<i>Eltakarja</i>
<i>Világosság</i>	<i>Sápadt arcát</i>
<i>Int felém.</i>	<i>Fönn a hold.</i>
<i>Jön ragyogva,</i>	<i>Fénye mellett</i>
<i>Mosolyogva,</i>	<i>Csak lehellet,</i>
<i>Jön mint égi</i>	<i>Mit a szellő</i>
<i>Tünemény.</i>	<i>Tova hord.</i>
<i>És szivemben</i>	<i>Csillagezrek</i>
<i>Rejtve lebben</i>	<i>Szégyenkeznek</i>
<i>Vigasztaló</i>	<i>És a nap csak</i>
<i>Üdv, remény!</i>	<i>Szürke folt.</i>

Tündökölve
Száll a földre,
Kápráztatva
Utra kel.
Vak sötétség,
Fájó kétség,
Mint az árnyak
Tűnnek el.
És hő lelkem
Gyönyörtelten
Dicséneket
Énekel.

A HALDOKLÓ.

Ölelni akarta kis gyermekét,
 De a halál megfogta lágy kezét,
 Hogy elragadja a zord, rémes sírba
 S ő szólt hű férjéhez zokogva, sírva:
 „Oh, el ne feledd
 Szerelmedet . . .
 Testem sírba hull . . .
 De élje túl
 Hűséged . . .
 S én téged
 Poromban is áldalak . . .
 S a gyermeknek, ki rád marad,
 Te nyujts anyai ölelést . . .
 S emlékemet szívébe vésd . . .
 És írd a hű barátnak,
 Kit miattam kétség emészt . . .
 Ki annyi vihart, annyi vészt
 All reménytelenül . . .
 Rajta a hontalanság átka ül . . .
 S a bolygás lelkét égeti . . .
 Ird meg neki:
 Sorsom az övénél keservesebb . . .
 Szívén még beheged a seb . . .
 Ő talán még vigaszt talál . . .
 De engemet
 Oh eltemet
 Az irgalmatlan halál . . .“

LELKEM SÓVAROG ÉJJEL . . .

Te hozzád vágyik lelkem égve,
Szent forrásához, fel az égbe,
Sóvárgás üzi, hogy elédbbe
Zarándokoljon nappal, éjjel.

Te hozzád hajtja vágya egyre,
Epedve röppen, száll lebegve,
Föl, trónusodhoz, közeledbe,
Hogy ittasuljon fényben éjjel.

Te hozzád csap fel lángolása,
Hogy dicsőséged szemben lássa,
Mit napnak zeng a nap varázsa,
És éjjelnek regél az éjjel.

És félelemmel bús szívemben
Hatalmadat hön áldva zengem
Isten, ki általvizsgálsz engem
S vesékbe látsz rejtelmes éjjel.

Im elhagyom szendergő ágyam
És szentélyedbe üz a vágyam,
Mig másokat elringat lágyan
A tünde álom, lomha éjjel.

Borzongva im a multba nézek,
Mámort lihegtem, mint a részeg,
Mig körülzúgtak dúló vészek
S tátongva várt a zordon éjjel.

Oh, testnek foglya, tiszta lélek!
Csak általút a földi élet,
Fel, ébredj, ébredj, Őt dicsérjed,
Ki csillagfényt gyujt sötét éjjel.

Törd szét a szenvedélynek jármát,
A büntetést, oh, minek várnád?
Tán holnap rög lesz már a párnád,
És takaród a hideg éjjel.

Csak kín az ember születése,
Sok fájdalomra, szenvedésre,
Mig lenyesi a halál kése
És elvész, mint az álom éjjel.

Rázúdul böszült tenger árja,
Örvénylő hullám tánca várja,
Mig a mélység magába zárja
És ráborul az örök éjjel.

*

Lelkem lenyomja vétkem súlya,
A bűnbánat viharja dúlja
És sóhajtozva, könybe fúlva
Hánykódom álomtalan éjjel.

Szemem borongva sír szünetlen,
Vad pusztá pelikánja lettem.
Nappal zokogok rejtekekben
És bolygás közt nyöszörgök éjjel.

Busongó lelkem rabbilincsen,
 Ki rá derengő sugárt hintsen,
 Ki vigasztalja, senki sincsen,
 Oh, sírva sír magányos éjjel.

Patakként omlik szivem vére
 És nincsen balzsam mély sebére,
 Mig enyhe nyugalomba térve,
 Búcsúdalt suttog ajkam éjjel.

*

Mint árnyék tűnt el ifjúságom,
 Mint sas, elillant röpke szárnyon
 És nem maradt, csak csalfa álom,
 Mely kísért olykor néma éjjel.

Im rémek üznek meggyötörve,
 Minden léptök egy reményt tör le,
 Isten! tekints le rám a földre,
 Hogy szenvedek, oh, nappal, éjjel.

Oh, tűnjön el a bűn, a vétek,
 Mik fájón, marcangolva tépnek,
 Hogy megtisztulva bátran lépjek
 Szined elé majd végső éjjel.

De hallga! Isten hangja zendül,
 „Megváltlak, lányom, gyötrelmedből.
 Dalod majd hajlékomban csendül,
 Csak várj, mig elmúlik az éjjel.“

ANGYALSERGEK.

Angyalsergek	Mennydörögve
Dalra kelnek	Zeng örökre
Istennek nagy	Fönt az égben
Nevét áldva,	Szent zsoltosma,
Zengő karba	Szeráf röppen,
Magasztalja	Cherub szökken
Felharsanó	Mint a villám
Ének árja.	Rezgve, zsongva.
Ajkról ajkra	Térdre hullnak
Vágytól hajtva	Leborulnak
Száll a zsoltár	S csendül büvös
Ihlete:	Szép zene:
„Szent, szent, szent	„Szent, szent, szent
Cebaóth Istene!“	Cebaóth Istene!“

Közel, távol
 Ofan-tábor
 Hódol félve
 Vágyakozva,
 Chájót serge
 Megremegve
 Háladalát
 Riadozza.
 Dörgve zúg a
 Hallelúja
 Mindenséget
 Töltve be:
 „Szent, szent, szent,
 Cebaóth Istene!“

ÉV ÉV UTÁN.

Év év után, hogy tűnik, mulik
 Hogy hull, mint hervadt falevél,
 Szívembe kétség vad viharja
 S bús sejtelemnek árnya kél.

Szép álmai az ifjúságnak
 Mint csalja képek szálltak el
 S im rámborul az aggkor réme,
 Már főd a fagyos hólepel.

A nehéz, hosszú küzdelemben
 Erőm ellankadt, elapadt,
 Gyönyörre nem sovárgok többé,
 Csak várom végnyugalmamat.

De fölzaklatott lelkem mélyén
 Rémület dúl és félelem,
 A csábos bűn zárt hálójába,
 Oly vétkes gyarló életem!

Oh, hányszor vitték bűnös útra
 A szenvedélyek szárnyai!
 A gonosz vágy ölelő karját
 Oh, hányszor, hányszor tárta ki!

Gyötrelmes fájó bűnbánattól
 Leroskad égő kebelem
 És hull a könnyem mint a zápor
 És szemem égre emelem:

„Irgalmas Isten fent a mennyben
 Sokat vétettem ellened!
 Csak egyetlen reményem él még,
 Az egyeilent oh, el ne vedd:

Hadd zendüljön az ígért kürtszó,
 Szivemben, ah, hogy forr a vér!
 Hadd lássam, midőn gyötrött népem
 Veled Cionba visszatér . . .“

ISTEN . . .

Isten biztos sziklavár,
 Boldog, aki benne jár,
 Mert csak múltó percig áll,
 Mit a dőre sors kínál.

Köt a világ vasbilincse,
 Szemfényvesztés minden kincse,
 Jön, hogy utad telehintse,
 S mint a pára tovaszáll.

Hazug a fény, csal az élet,
 Mint az álom szerteszéled,
 Napjaidat búban éled,
 Mig beint a zord halál.

Készülj, készülj a nagy napra,
 Midőn bérét egyként kapja,
 Gazdagság és inség rabja,
 Midőn férgek odva vár.

RIMGYÖNGYÖK.

— A „Tarsis“-ból. —

A költő.

Nyugaton hangzott el dala
 S a kelet szívét érte,
 Megcsendül délen éneke
 És észak rajong érte.

A bor.

Télen, nyáron egyaránt
 Iszom én a hegyi vért;
 Meleg ellen, fagy ellen,
 Legjobb paizs, legjobb vért.

*

Jöhet éltem ködös ősze,
 Jöhet szívem fagyos tele;
 Nem félek én ködtől, fagytól,
 Amig kelyhem borral tele.

*

Balga orvos a betegnek
 Mindenféle gyógyszert ír;
 Bortelt serleg leánykézből
 Minden bajra legjobb ír.

Erdőben.

Feledni bút csak erdőben lehet,
 Midőn a fákon néma csend ül,
 A lombok közt lágy szellő suttog
 S zengő madárcák dala csendül.

Temetőben.

*A temetőben, a sírok mélyéből
Hangot hallani vélünk:
„Ébredjetek, kik rajtunk jártok, — holnap
Már itt pihentek vélünk!”*

A lányka.

— „Mért gyűlölöd a vén férfit?
Édes lányka, adj rá választ!”
— „S bácsikám a nagymamáknál
Miért inkább lánykát választ?”

Az aggkor.

*Tovább folytatnám boldog ifjúságom
A vágy lángjától szívem majd elég:
Még vonz az ifjúság gyönyöre, kéje,
De a kegyetlen aggkor int: — „elég!”*

*

*Csalóka kedvvel, festett hajjal
Az ifjú rózsás útját járom;
De fejemet a nehéz aggkor
Már földre vonja, mint a járom.*

JEHÚDA HALÉVINEK.

*Gond és bánat serge szívem ostromolja,
Fala már-már roskad, dülled szétomolva,
S im lesujtott még rám elválásunk búja
Szívemnek romjait fel-felhányva dülva.*

Szenvedés, fájdalom, gyötrelem és kétség,
Összeesküdtek, hogy lelkem széjjeltépjék,
Sötét szomorúság áll mögöttem lesbe,
Reményem sugarát, hogy mind eltemesse.

Csüggedten kesergek, nincs vigasztalásom,
Hulló könnyeimmel sirgödrömet ásom,
S im hozzám lopózik dalod észrevétlen,
Mint ragyogó csillag, kormos, vak sötétben.

Oh, nékem daloltad! — Fénylőbb mint a hajnal,
Minden szava fölér kincses szinarannyal,
Bübbajos éneked minden dalnak lelke,
Van-e, aki benne örömet ne lelne?

Zsenge gyermek vagy még és már a csúcsra értél;
Egekbe törsz büszkén, bár csak tavaszt éltél;
Alig bontogattad merész ifjú szárnyad
S mint tündöklő csillag a világot bejártad.

Én láttalak némán fel magasba nőni,
Láttam, mint süllyedtek lantod irigylői,
S gyötrött lelkem mélyén titkos gyönyör támadt,
S rajongva vártam a rejtelmes csudákat.

Virul a szeretet illatozó kertje,
Dús pompáját ontja nárdus, myrrha kelyhe,
Jer, oh, tépjünk együtt barátság-virágot,
S feledjük a gonosz, kegyetlen világot.

Feledjünk el mindent, hirt és dicsőséget,
Kertemben kis kunyhó vár epedve téged,
Szeretet kertjében meleg kunyhó szívem,
Oltalmazva véd meg mindörökké híven.

JEHÚDA HALEVI.

Jehúda ben Sámuel Halévi a legünnepeltebb középkori héber költő, a XI. század végén született Kasztília-ban. Vagy ötven esztendőskoráig Spanyolországban, Kordovában élt, ahol orvosi hivatást űzött. De lángoló vágya, hogy a szentföldet lássa, nem hagyta nyugodni és 1140 körül, már mint nagynevű költő és filozófus, útnak indult élete rajongásának célja felé: Palesztinába. Ez az útja valóságos diadalút volt és ezen írta legszebb költeményeit. A monda szerint Jeruzsálemben, midőn Cion-telegét énekelve a romokra borult, megölte egy beduin. Költeményein kívül reánk maradt „Kuzari” című híres apologetikus munkája, amelyet szintén mély vallásosság és erős nemzeti érzés hat át.

SZÍVEM OTT KELETEN.

Szívem ott keleten van
És én itt nyugaton,
Hol gyötrelem a gyönyör
És kín a nyugalom.

Cion bilincsre verve
Edom keze alatt
És én itt vérző szívvel
Hordom fájdalmamat.

És megvetem Spanyolhon
 Dús kincsét, gyöngyeit,
 Hogy láthassam egy romnak
 Porló göröngyeit.

VILÁG DISZE.

Világ disze, koronája,
 Mindenségnek büszkesége!
 Messze nyugat országából
 Lelkem hozzád vágyik égve.

Fájdalomtól sajtó szívem
 Gyötrő, néma búban sorvad,
 Ha gondolok szent romodra,
 Mely oly régen, régen porlad.

Imádlak, bár dicsőséged
 Elfödte vak éj homálya,
 És skorpiók s kigyók járnak
 Gileádnak balzsamára.

Ki ad nékem sasszárnyakat?
 Hozzád szállnék gyorsan, könnyen,
 Hogy porodat, mint a zápor,
 Aztassa majd hulló könnyem.

És csókolnám köveidet,
 Szenvedéllyel átölelném,
 S rögzöd ízét szinméznel is
 Édesebbnek, jobbnak lelném.

HOVA? HOVA?

Hová? háová? csüggedt bús galambok?
 Merre lebben bágyadt szárnyatok?
 Im a légben vész közelget,
 Örült vihar felhőt kerget
 És az ég is háborog.
 Vissza, vissza, szép keletre!
 Enyhe, puha fészketekbe!

„Sors haragja messze üldöz minket,
 Hol nem vár ránk édes nyugalom,
 Csendes fészkünk széjjeldúlva,
 És hol enyhült szívünk búja:
 Menhelyünk mind pusztá rom.
 Remény nélkül szállunk, szállunk,
 Amíg megvált majd halálunk“.

Oh, bár nékem volna lenge szárnyam,
 Repülhetnék gyorsan, sebesen!
 Hová rég vonz lelkem vágya:
 Egy bús romnak árnyékába
 Lehelném ki életem;
 És ha üt majd a nagy óra,
 Felkelnék a riadóra!

Hah! mily bűvös hang zeng le az égről;
 „Ne csüggedjen fáradt lelketek!
 Visszaviszlek! Visszatértek!
 Felépül a régi fészek,
 Hol nyugalmat leltetek.
 Ne gyötörjön bú és bánat,
 Szebb időnek fénye árad“.

Hallom, hallom édes vigasz hangját,
 Érzem harmat-üde balzsamát.
 Tünde remény ringat lágyan,
 Megvalósul égő vágyam,
 Szemem im' jövőbe lát.
 Teljesül hát sóvár álmom.
 Isten! Ne hagyj soká várnom!

VALASZ.

Egy tisztelőmnek, ki le akart téríteni utamról.
 Kábitó myrrha illatos beszéded,
 Megejtő, csábos, édes sutfogás,
 Az ősi bűbáj ajkadon feléled,
 Szavad oly bódító és oly csodás.
 Vigaszul küldted sivár pusztaságba,
 Hol rég bolyongok messze célt sóvárgva.

Mézes szavak, de bennök csipő méhek,
 A myrrha közt sok mérgező csalán;
 Gúnyolsz, hogy eped Cionért e lélek,
 Bár vad pogányok járnak udvarán.

*Az Isten — mondod — odahagyta rég,
Mit keres ottan lelkem álma még?*

*Bűn volna hát, bűn és kiáltó véték,
Ha sóhajtott imánk feléje száll?
Bűn atyáinktól, hogy e földre léptek,
És ottan érte a nagy szent halál?
És balgaság az ősök hiú vágya,
Hogy végső sóhajuk e földet áldja?*

*Még bálványoknak száz oltára állott
A karmeli ligetek közepén,
És ők már dédelgették a nagy álmot,
Igéret volt csak, távoli remény.
S most, hogy szentélyünk omladéka rajt,
Feledjük a vérittas szent talajt?*

*Feledjük szülőinknek drága sírját,
Örök forrását örök életünknek?
S van-e nyugalom vagy dél határain hát,
Arasznyi hely, hol vérünk bizton lüktet?
Ma még nyugalmat ad vendéglakunk,
S holnap már újra vándorolhatunk.*

*De ott a föld, őrzi Isten maga,
— Sináj, Béthél örök hűségi zálog —
Ott zengett a próféták szózata,
Ott trónoltak a felkent, nagy királyok,
És nekünk adta örökre az Úr,
Bár benne most bitorlók keze dül.*

Hisz egykor így bolyongtak ott apáink,
 Nem várta egyéb fővisnél, bogáncsnál.
 De ők bejárták határtól határig,
 Mint ki virágos dús kertjébe járkál.
 A nagy jövőt látta a képzelet,
 S vettek maguknak szentelt sírhelyet.

És megálmodták: egykor feltámadnak,
 Lepattan majdan sírjukról a zár,
 S tanui lesznek a nagy pillanatnak,
 Midőn ott népük örök hont talál.
 . . . És ami teljesedett egykoron,
 Nem épülhetne fel a régi rom?

Ne ámitson hát görög bölcsesség.
 Virága van csak, de nincsen gyümölcse,
 S tana: nincs alkotva a föld, az ég,
 Nincs teremtetők s nincs, ki összedöntse,
 S botor, ki hallgat még a szív szavára,
 A bölcsesség az ember fénysugára.

Menj csak, hallgasd meg bölcsei szavát,
 Mely hiúságon, semmiségen épül.
 Majd visszatérsz és marcangol a vád:
 Mért járok üres szívvel béke nélkül?
 Mért tévelyegtem vad sziklák között?
 Mért hágytam el az ősi szent rögöt?

CION FELÉ.

Tehozzád száll sóvárgó lelkem vágya:
Leomlani a drága föld porába.

Rád gondolok, ha dűl a fergeteg,
S gyönyör nekem, ha érted szenvedek.

Csak téged látlak, midőn reng a gálya,
És széjjelfoszlik gyenge vitorlája.

Ha fornni kezd a tenger kebele,
Miként szivem, hő vágyakkal tele.

Midőn a habot vihar felkavarja,
S haraggal zug fel mélységeknek alja,

Midőn vad örvény dühöng, háborog,
És ingó hajónk félve tántorog.

Gúnyolva néznek rá a rémes szörnyek,
Kik éhesen már lakmározni jönnek.

De engem nem bánt gyötrő félelem,
Hisz büvös képed kísér szüntelen.

Nem aggaszt sok veszendő drága kincsem,
Hisz kívüled más drágaságom nincsen.

Éhség se bánthat, amíg szent neved
Miként a manna táplál engemet.

És mig hozzád repülök lenge szárnyon
Felejttem őt — oh, egyetlenegy lányom.

*Felejtem édes játszó gyermekét,
Ki játékával búmat üzte szét.*

*Kis magzatom, lelkem adtam neki,
Juda Judát oh hogy feledheti?*

*Felejték mindent, mit oly hön szerettem
És karjaidba omlok önfeledten.*

*Szivem lehull keblednek szentélyére,
S — mint áldozatnak, — ömlik forró vére.*

*Mig véglegelhetem is elsuhan —
S öledben nyugszom halva, boldogan.*

HAJÓN.

*Isten! Ne zudíts habot habra,
Ne törjön hullámra a hullám,
Amig hajóm lebegve úszik
A tenger kék azurján.*

*Mig partra érve meghatottan
Hő ajkaim hálát dadognak
A csendes nyugati szellőnek
S a ringó, lágy haboknak.*

*Mert révbe jut sóvárgó vágyam
S a földet karjaimba zárom,
Hol fájó lelkemről lepattan
A nehéz arab járom.*

Oh, hogyne, hogyne teljesülne,
 Miért oly rég epedezem?
 Mikor te vagy bizalmam, Isten,
 És te vagy kezesem!

A VÉGTELEN VIZEKEN.

Új vizözönt küld tán égi átok?
 Arasznyi földet, hogy seholse látok?

Sem ember, sem madár, sem fa, sem állat,
 Tán mindenre a végpusztulás áradt?

Nem látom a hegyet, a büszke bérceft,
 Hol lelkem annyi bút és gyönyört érzett.

Hiába nézek föl, előre, hátra,
 Nincs semmi, csupán ég és víz és bárka.

A mélységnek tajtékozó hátán
 Böszülten nyargal át a Leviáthán.

S a tenger hajónkat keblére vonja,
 És elrejtí, miként ha lopta volna.

A hullám örvöng és lelkem — ünnepe!,
 Oh, hisz' a szentélyéhez jár közel.

VIHAR.

Fent az égben,
 Fellegszékben,
 Ha Ő éppen
 Úgy akarja,
 Dul a tenger
 És az ember
 Félelemmel
 Nézi, hallja.
 Jön az óra,
 Száll hajóra,
 Mint a lóra
 Viadalba;
 Szép keletre
 Tervezgette,

De büntette
 Délre csalja.
 Utrakelve
 Sok a terve,
 Felzug erre
 Tenger alja.
 Küzd a kába
 Mindhiába,
 Mig megbánva
 Bűnét vallja:
 „Hullám dagad,
 Hová ragad
 Égi harag
 Bősz viharja?”

* * *

Habok forrnak,
 Tornyosodnak,
 Szétomolnak
 Sustorogva;
 Égbe száll a
 Mélység árja
 És homályba,
 Ködbe vonja.
 Bűg alattam,
 Szakadatlan,
 Mint a katlan
 Háborogva;
 Hullámhegyek,
 Rengetegek

Örjöngenek
 Vad habokba.
 Hajónk zökken,
 Fel-le szökken
 Nagy körökben
 Tántorogva.
 S szemem félve
 Néz a mélybe,
 Éjek réme
 Balra-jobbra!
 Istent kérem,
 Most veszélyben,
 Midőn vétkem
 Lelkem marja?

* * *

Egyre jobban
 Reccsen, roppan
 Meghajlottan
 Arbocfánk ott!
 Vihar szárnya
 Feldobálja,
 Veti, hányja,
 Mint szilánkot.
 A vitorla
 Szétoszolva,
 Villám ontja
 Rá a lángot;
 Menydörögve
 Csapnak össze

Már fölötte
 A hullámok.
 Hajónk szédül,
 Lehány végül
 Kebelérül
 Még az álnok!
 Ni, már jönnek,
 Hömpölyögnek
 Éhes szörnyek,
 Felkiáltok:
 Végünk, végünk!
 Nincs már nekünk
 Menedékünk,
 Ő akarja!

* * *

„Én Istenem,
 Felemelem
 Hozzád szemem
 Esdve, kérve.
 Szívem, lelkem
 Csüggedetten
 Összeretten,
 Küldj segílyt Te!
 Hajdanában
 Tengerárban
 Mentünk bátran
 Tőled védve;
 És a Jordán
 Visszafolyván

Megállt lomhán
 Szük medrébe.
 Sok csodádra
 Nézek hátra
 S neved áldja
 Szívem félve.
 Nagy hatalmad,
 Reád hallgat
 Eső, harmat
 S vizek mélye.
 Téged kérünk,
 Hős vezérünk
 Oh légy velünk
 Most a bajba!”

* * *

Csendes már a
Tenger árja,
Enyhén száll a
Szél a légben.
Tán örökre
Békét kötve
Fornak össze
Mostan éppen!
Kék habokban
Tova robban
Im nyugodtan
Hajónk szépen.
Eljut végre
Már a révbe,

Isten védte
Fent az égben.
Igy óv, véd meg
Majd Ő téged,
Vihartépett
Arva népem!
Hallga, hallga!
Uj dal hangja,
Uj hajnalra
A nagy éjben!
„Béke, béke!
Világ éke,
Isten képe,
Szent nyugalmat“

ALOM.

Isten! mily szép közeledben
Ittasulni dicsfényedben!
Büvös éjjel lenge szárnyon
Szentélyedbe vitt az álom.

Lobogott az oltár lángja,
Köröskörül tömjénpára,
Leviták szent dala zendült
S én daloltam velük együtt.

Felébredtem és a lelke
Ott lebeg még közeledben,
S mire vágyva, égve epedt,
Tovább zengi énekedet.

AZ EGYIPTOMI SIVATAGBAN.

Még mindig, mindig idegenben,
Tőled távol kell tévelyegnem,
Oly messze, messze van a cél még,
Oh bár csak végre oda érnék!

Bár üdvözlne már riadva
Bús Judaország sivatagja,
S szívem örömben felszökellve
Háladalokat énekelne.

Bolyongnék diadémét fonva
Isten nevéből homlokomra,
S hol Hozzá visz a napégette út,
Kötnék fejemre sugárkoszorút.

MARADJ, MARADJ . . .

Maradj, maradj még, áldott éj homálya,
Ne pirkadjon reád a regg,
Mely bús szívemet sebzi meg,
Midőn leghűbb barátom
Majd eltávozni látom.

Terítsd a hajnalpirra, oh sötétség,
Suhogó holló-szárnyadat,
S szememből hő köny-áradat
Zuhogjon mint a zápor,
A gyötrő távozáskor.

És te lelkemnek sötét bubánatja,
 Zord felhőként takard el őt,
 Borongj a kelő nap előtt
 És fájdalmam rémképpen
 Kisértsen a sötétben.

Hogy még ne távozhasson el,
 Akiért forr e hő kebel,
 S még soká ölelhessem őt,
 Kinek szive szivemre nőtt.

MIDŐN A SZENT VÁGY . . .

Midőn a szent vágy elfogott,
 Hogy lássam a szent csarnokot,
 Megszállt a kétség, félelem:
 Bolyongjak? Oh mi lesz velem?
 De Isten, ki a mélybe lát,
 Meglátta lelkem bánatát,
 Adott bolygásra más okot.
 S most áldom a vándorbotot
 És minden egyes léptemen
 Hálát zeng sóvár énekem.

CION.

Cion! Oh gondolsz-e rab gyermekidre?
 A maradékra, mely el nem feled?!
 Közel-távolból sóhajukat hozza
 Elébed Észak, Dél, Nyugat, Kelet!
 Mint Hermon harmata, hull rabod könnye,
 Ki boldog volna sírva ormodon.
 Sakál vagyok zokogva szenvedésed
 S vig lant, megváltásod ha álmodom.
 Szivem Béthél, Peniélért sovárogo,
 Eped az ihlett Máchnájim után,
 Hol Isten szelleme örködve trónolt
 Kapuid fölött, a menny kapuján.
 Az Ur dicsfénye volt világosságod,
 Napod, holdad, tündöklő csillagod;
 Oh, bár ömölne ottan ki a lelkem,
 Hol Isten lelke szerte áradott.

Királyok székhelye! Te Isten vára!
 Hogy ülhet szolga urad trónusán!
 S hol látnokodnak megjelent az Isten,
 Hogy járhat döllyfösen a vad pogány!
 Bár volna szárnyam s hozzád szállva, járnék
 Roncsolt szivemmel romjaid között,
 És drága rögeidre leborulva,
 Ölelném földed, csókolnám kövöd.
 Megállanék az ősök siri hantján,
 Merengve nézném Hebron sirhelyét,
 És réten, erdön szerte tévelyegve,
 Gilád ormáról széttekintenék!

Abárim bérceire, Hór hegyére,
 Hol két nagy mester csillaga ragyog
 Údvőt lehel a lég ott, a por myrrha
 És telve szinmézzel a folyamok.
 Hogy kóborolnék meztelen, sarutlan
 Szent csarnokodnak omladékain!
 Hol frigládád pihen a mélybe rejtve,
 S terjeszték szárnyukat a Cherubim!

Letépem fejem diszét! . . . Atkozott Sors!
 Mért dobtál sárba föl kent szenteket?
 Étel-ital hogy izlenék, ha látom,
 Hogy oroslánom mardossák ebek?!
 S hogy volna kedves a napfény szememnek,
 Ha holló károg holt sasom felett?

. . . Fájdalmak kelyhe! kimélj! Elég volt már!
 Már tele szívtam lelkemet veled!
 Ha Ahlát nézem, szívembe hat ürmöd,
 Ahlibát, és kiürítem mérgeidet!

Cion! Oh szépség, bűbáj foglalatja!
 Lelkük mélyén ölelnek híveid!
 Kiket bukásodért könnyek borítanak,
 S megváltásodra ujjongás hevít.
 Bus rabságukból epednek utánad,
 Leborulnak távol kapud felé,
 Völgyön-hegyen bolyg nyájad maradéka,
 De aklaidat el nem feledé.
 Szorongva fogják palástod szegélyét,
 Pálmád lombjához üzi szenvedély.

Sineár, Pathrosz fölérdhet-e véled?
 Urim-Tumimmel bálványistenük?
 Kik prófétáik? Ki felkentjük? vezérük?
 Kik jártak szent, nagy utakon velük?
 . . . Eltűnnek mind a bálványbirodalmak,
 De téged övez örök égi fény!
 Az Ur választott örök lakhelyéül,
 Boldog, ki lakhat szentélyed helyén!
 Boldog, ki éri hajnalpirkadásod
 És látja felragyogni reggeled!
 Boldog, ki éri hajnalpirkadásod
 S együtt örvendhet, ujjonghat véled!

HA ISTEN . . .

Ha Isten lelked bizodalma,
 Mit rettegtet a sors hatalma?
 Ha szent neve hited, reményed,
 Mitől félnél örömbé, bajba?
 De te a vágyak fertőjébe
 Süllyedtél le, oh dőre, balga!
 Sötétben jársz s nem látod, érzed,
 Hogy hív a fénynek birodalma.
 Siess! már int a bucsu-óra,
 Mit tántorogsz még jobbra-balra?
 Hamis a gyönyör, hagyd te cserbe,
 Mielőtt hűtlen' cserbe hagyna.
 Keress kincset, mely örökké tart,
 És hagyd, mit elhord sors viharja.

A NILUSON.

Isten! szent csodáidról regél népünk,
 Miket e földön tettél hajdan értünk,
 E folyam vize vérré változott,
 Midőn megérinté a csodabot.
 Én hiszek benned. Tégy most is csodát,
 Vezessen hajóm szent földedre át!

LELKEM, ALLJ MEG.

Lelkem! Allj meg és ne törj
 Merészen az égbe föll
 Ne áhitozz rejtekekbe,
 Hol szent dicsfény tündököl.
 Ne fürkészd a titkok titkát,
 Gyilkos kétség titkon öl.
 Hogy mérhetnél mérhetetlent?
 Oceánt egy kis vödör?
 Bíz Istenre útjaidat,
 Ha indulsz s ha kikötöl.
 Ne bizakodj örömedben
 S ne csüggedj, ha gyász gyötör.
 Ne kövesd a csábító szót,
 Hogyha hív a kéj, gyönyör.
 Mért légy vágyak vak szolgája,
 Mig elnyel a sirgödör?
 Örömük csak hulló polyva,
 Mit a vihar elsöpör.
 Jobb, ha szolgálsz nagy királynak,
 Kit körülvesz égi kör.

Ki rád áraszt dicssugarat
 S dus fényében tükrözől.
 Aldoza neki szenvedélyed,
 Mért emésszen földi pör?
 Jótetted a tulvilágon
 Nagy jutalmat örököl.
 Hagyj el társat, jóbarátot,
 Kit könyekkel öntözől,
 Isten a te oltalmazód,
 Aki könyvet letöröl.
 Ne kutass a tette után,
 És ha lesujt, ne pörölj!
 Mélységes mély minden tette,
 Am az ész nem fogja föl.
 Mondá: Legyen világosság!
 És szavára fény ömöl.
 „S látá Isten, mit teremtet,
 S im, tökélyben tündököl.“

UTJAID . . .

Utjaid mily csodaszépek,
 Utjaidra büszkén lépek,
 Nem botlik meg rajtuk senki,
 Lábam tüske meg nem sebzi.
 Ösvényedre vont a vágyam,
 Ösvényedet bizva jártam.

Te vagy szirtem, reménységem,
 Hozzád vágytam, érted égtem,
 Szentélyedbe sóvárogтам,
 Leborulni csarnokodban.
 Szemeim nagy célt kerestek,
 De nem leltél érdeemesnek.

Türve hordtam népem jármát,
 Szent fájdalma tépve járt át.
 Tőled kértem segedelmet,
 Nem hódoltam idegennek.
 Megkínóztak hitem miatt,
 Amde lelkem meg nem riadt.

Irgalmas nagy fejedelem!
 Feléd tekint könnyes szemem,
 Te vagy örök sziklaváram,
 Vigaszt, enyhet tőled vártam.
 Nem törtem meg igád alatt
 Mert reméltem irgalmadat.

Csifitgattam vérző szívem,
 S szolgáltalak büszkén, híven.
 S most, hogy jobbod lesújtott rám,
 Sem hagylak el remény fogytán.
 S bár érte gúny s átok fogad,
 Én szeretem szent tanodat!

ÜDV A LÁNYNAK . . .

Üdv a lánynak szerelemben,
Habár lángot gyújtott bennem.

Eljött, mint a nap ragyogva,
S lettem bájainak foglya,
És most eltűnt mosolyogva,
Mintha megesküdült volna,
Barátját, hogy meggyilkolja.

Mosolyából élet árad,
Bánata rejt éjszakákat,
Szava szíven-lelken áthat,
Gyöngyöket szór pici szája,
Fogsorait ha kitárja.

Aranyhaju, drága szépség!
Hordod szép gazella képét
S mint a tigris széjjeltépnéd,
Nem sajnálnád árva lelkem?
S szemem rád néz könnyel telten.

Orcáid' tanuknak kérem:
Rajtuk piroslik a vérem,
Miért ölsz meg? kérdve kérdem,
Véres ajkad emel vádat,
Nincs számodra bűnbocsánat.

Egyszer oh már megígérte,
Nem égek hiába érte,

S mi most kemény szive vértje,
Bíztatott két bűvös alma
Dús szerelmi diadalra.

Nappal ajkam csókolgatta,
Vártam kéjes alkonyatra,
S este szívem árván hagyta.
Üdv a lánynak szerelemben,
Habár lángot gyújtott bennem.

NASZDAL.

Dús lombu mirtus illatterhes ága
Teríti szárnyait virágos ágyra.

Lihegve vár egy édes lányka keble
Hév ölelésre, szerelemre vágyva.

Lehellete bódító mirrha-illat,
Mit elkapdos az esti szellő szárnya.

Forró az ajka, tüzel szeme fénye,
Hullámszón reng a puha selyempárna.

Epedve ég a sudár karcsú termet,
Mint tűzbe borult Sáron-völgyi pálma.

De zengő cherubok őrzik a kertet,
S fölötté villog égi szeraf bárdja.

Jer, völegény nálad a szent varázs-szó,
Mely e bűvös kert ajtaját kitarja.

KI MYRHA ÉS NARDUS KÖZÖTT ...

Ki myrha s nardus között fészkelsz,
 Kis édes, dalos madaram!
 Ki tudna gyönyörűbb gyönyört,
 Mint veled élni boldogan?
 Szerelmem uj, oh fiatal még,
 Am öreg sohasem leszen,
 Fogadd ajándokul a lelkem,
 Hódolva im eléd teszem.

RINGATTAM A ...

Ringattam a csalfa lánykát
 Térdemen,
 Ölelgetett s csókolgatta
 Két szemem.

Képét látta tükröztető
 Szememben,
 Azt csókolta a hűtelen,
 Nem engem.

FEKETE KIS PETTY.

Fekete kis petty ékesíti arcod,
 És bájad általa még édesebb.
 Telt tollal irta szépségedet Isten
 S lehullott tolláról egy tintacsepp.

MÓZES IBN EZRAHOZ.

Távozol és engem sujt a bánat,
 Távozol és lelkem megy utánad,
 Oh, ha nem remélném visszatérted,
 Megrepedne fájó szívem érted.

Gyéren hull az eső kapzsi könyje,
 Lám a könnyem, hogy hull vad özönbe.
 Nyugat fényel! Térj nyugatra vissza.
 Sugarad lelkünk hadd ittasítsa.

Büvös nyelv te, mondd, oh, mit keresnél
 Dadogó, idegen embereknél?
 S Hermon harmat-gyöngye mért peregne
 Az elálkozott Gilboa-hegyre?

ÉBREDJ, ÉBREDJ . . .

Ébredj, ébredj, szunnyadozó
 Kedvesem!
 Csókjaidra szomjuhozom,
 Éhezem.

S ha álmodban ajkadon most
 Csók lebeg,
 Szép álmodat forró ajkam
 Fejtse meg!

SZIVEMBEN TITKOT REJTEK.

Szivemben titkot rejtek,
 De oh te kitalálok,
 Te ismered a vágyát,
 Hisz álma a te álmod.
 Csapong a csillagok közt,
 A magasságba szállva,
 Szomjuzó lelkem ott is
 A lelkedet találja.
 És nő és nő a szívem,
 És nő a végtelenbe,
 S a végtelent betölti
 Szivednek hő szerelme!

AZ ELSŐ FEHÉR HAJSZÁLAT...

Az első fehér hajszálat kiteptem,
 De szívem sötét búval lett tele.
 Győztem, míg egymaga volt ellenségem,
 Mi lesz, ha utána jó serege?

PÉNZEM FOGYTÁN...

Pénzem fogytán vége volt
 Forró szerelmének,
 Csókra vágytam s félre tolt
 „Hagyj békébe, kérlek!”
 Megkérdezém:
 Mit vétkezém?
 S halkan felelt:
 „Semmit, szegény“.

OH HIUSAGOK HIUSÁGA.

Oh hiuságok hiusága
 Mi szép világunk, életünk,
 Örök készülés, ruhaváltás,
 Öltözködünk és vetkezünk.
 Olykor felöltünk díszruhákat
 És járunk ünnepelve,
 Aztán kapunk halottas inget
 És elrothadunk benne.

TI IFJU VÁGYAK . . .

Ti ifju vágyak, maradjatok nyugton!
 Szép hazugságtok nem csal engemet,
 Fejemre az ősz ezüst koszorút fon,
 Már ereszkedik rám a szürkület.

Míg tüzes vér forrt pezsgő ereimben,
 Elvittelek kísérő társakul,
 De most, hogy őszi dérbe hült le minden,
 Fonnyadt virágotok is porba hull.

Megifjodást, csodát, varázst ígértetek,
 Oh, tegyetek hát csodát, tegyetek!
 A bűnös évek sorát törüljétek
 És megyek, megyek újra veletek.

FELTAMADUNK.

Nézd a halott buzaszemet,
 Mit az ember földbe temet,
 Feltámad majd nemsokára
 S lengő kalász lesz ruhája.

ABRAHAM IBN EZRA.

Abrahám ben Mear Ibn Ezra Toledóban született a XI. század végén. Mint költő bár kevésbé jelentékeny, megszerezte Mózes (ben Jakob) Ibn Ezra és Júda Halévi benső barátságát. Szegénysége vándoréletre kárhoztatta. Bejárta Afrikát, Egyiptomot, Paleszfinát és Babiloniát, míg 1140-ben Rómában telepedett le. 1145-ben Délfranciaországban találjuk, de északi Franciaországban és Angliában is időzött. 78 éves korában haza készült Toledóba, de útközben meghalt. Írt sok kommentárikus, grammatikai és filozófiai munkát.

ZENG ISTEN HANGJA.

Zeng Isten hangja,
Aldott ki hallja,
Mig benne él a lélek.
Mert semmivé lesz
És mit sem érez,
Midőn a földbe tér meg.

Kis dölyfös ember
Tör gögősen fel,
Mig benne él a lélek.
Lepihen ottan
És meg se moccan,
Midőn a földbe tér meg.

Egekbe szállva,
 Csapong a vágya.
 Míg benne él a lélek.
 Mint kimult állat,
 Undor, utálat,
 Midőn a földbe tér meg.

Tüzel az ajka,
 Csókot óhajtna,
 Míg benne él a lélek.
 Ki nyulna hozzá,
 Ki balzsamozná,
 Midőn a földbe tér meg.

Dalol vidáman,
 Vig mámorában,
 Míg benne él a lélek.
 Vásárolt gyászdal
 Bug álsírással.
 Midőn a földbe tér meg.

Körüle ámbra,
 Mirrhás ruhája,
 Míg benne él a lélek.
 Halotti leple
 Fégekkel lepve.
 Midőn a földbe tér meg.

Gazdagság, pompa
 Rá fényét ontja,
 Míg benne él a lélek.

Koldusszegényen,
Fetreng a mélyben,
Midőn a földbe tér meg.

Hatalmas karja,
Ha bírja, marja,
Mig benne él a lélek.
Csendes gödörbe
Nyugszik letörve,
Midőn a földbe tér meg.

Ragyog a szeme
Vágyakkal tele.
Mig benne él a lélek,,
Fekszik sötétben
Örökös éjben,
Midőn a földbe tér meg.

Kedvelt barátot,
Szivekbe látott,
Mig benne él a lélek,,
Elterül árván
A férges párnán,
Midőn a földbe tér meg.

Zeng Isten hangja,
Aldott ki hallja,
Mig benne él a lélek
Mert semmivé lesz,
És mit sem érez,
Midőn a földbe tér meg.

UTFÉLEN.

Virágtalan, sivár uton bolyongva,
 Hozzád kiáltok, atyám, Istenem!
 Ki vezet fel a magas bércomorra?
 Ki mutatja a messze célt nekem?
 Az alélt vándor hol lel majd nyugalmat?
 Oh, hol pihennek fáradt tagjai?
 Sajgó sebére, hull-e enyhe harmat?
 S ajka fog-e még vigan dallani?

Járok kietlen néma pusztaságba,
 Járok örvénylő, zajgó tengeren,
 Nyomomba gond és sujtó bánat átka,
 Vajj! hol találom csendes menhelyem?
 Vajj! hol hajtom majd édes nyugovóra
 Emésztő bútól öszült fejemet?
 Oh, hol kong majd az üdvös végső óra?
 Hol domborul a hant, mely eltemet?

Már kiürítém rég a méreg kelyhet,
 Mit csordultig töltött a fájdalom.
 Szivem hő vágya hová, hová kerget?
 Mért nem dől össze már ez árva rom?
 Még von egy drága remény röpke szárnya,
 Tovább hajt, üz egy titkos sejtelem . . .
 Égi gyönyör! sóvár lelkemnek álma!
 Még látom Cion! Atyám! Istenem!

LATOMÁS.

„Gazellám! mily édes ajkad,
Mért a bú, a gyász te rajtad?“

Régen hordom gyászruhám,
Lesujt, gyötör gond és bánat,
Sugártalan éjhomályba
Elhagyottan él az árva.

„Rád mosolygnak szép virágok,
Megujhodik ifjuságod“.

Szenvedések vad viharja
Sajgó szívem tépi, marja,
Lelkem gyötrellemmel telve,
Van-e balzsam mély sebemre?

„Égről hull im enyhe harmat,
Csillapítja nagy fájdalmad“.

Romok között némán járok,
Hol vagytok, oh méla álmok?
Regés csodák, csalfa képek,
Ah, tán újra visszatértetek?

„Pirkad dereng, már a hajnal
Szellő susog halk morajjal“.

Te vagy lelkem forró vágya,
Téged áldlak hön imádva,
Érted égek sovároigma,
Visszatérsz tán hajlokodba?

„Hajnal dereng, drága lélek!
Visszatérek, Visszatérek“ . . .

AZ ÉN SZERELMEM.

Sivár uton elbolyongva,
 Lelkemet ha bánat nyomja,
 Drága képed elém lebben
 S ittasulok szerelmedben.

Te vagy vigasztalóm, üdvöm,
 Ha az élet harcát küzdöm,
 Te vagy kincsem, mindenségem,
 Hőn imádlak réges régen.

Szép szemednek villogása,
 Ajkaidnak tűz-parázsa,
 Mámoritva kísér engem,
 Örömben és gyötrelemben.

Ékes nyakad, karcsu vállad,
 Nincsen szentebb, szebb tenálád,
 Szeretlek, oh vágyat-oltó,
 Bűvös-bájos boros korsó.

ROSSZ CSILLAGBAN.

Rossz csillagban születtem én,
 A sors hozzám oly mostoha,
 Ha gyertya volna üzletem,
 Nem volna talán éj soha.
 Hiába üzöm a szerencsét,
 Csalfán kacagva fut tova,
 Halottas ruhát, ha eladnék,
 Senki se' halna meg soha.

ISTEN ÉRTED EPED . . .

*Isten, érted eped lelkem,
Benned üdvöt, vigaszt leltem.*

*Szükségben és szorultságban,
Te vagy szirtem, sziklaváram,
Bánatom hogy eléd tárjam,
Unszol sovár égő lelkem;
Isten, benned reményt leltem.*

*Midőn jóllét csordult kelyhe
Vidám ujjongással telve,
Jött a hosszú gyötirelemre,
Néked zengett hálát lelkem;
Isten, benned vigaszt leltem.*

*Midőn sötét éjszakákban
Kétség viharába' jártam,
Rémek közt ki állna bátran?
Hozzád fordult esdő lelkem;
Isten, benned sugárt leltem.*

*Felemel vagy sujt a végzet,
Mindörökké áldlak téged,
Magasztalom dicsőséged,
Isten, érted eped lelkem,
Benned üdvöt, vigaszt leltem.*

BOLDOG AKI JÓKOR . . .

Boldog, aki jókor hallgat
A nagy intő szóra,
Mielőtt még megcsendül a
Rémes bucsuóra.

Boldog kinek széjjelfoszlik
Büszkesége, gögje,
Mielőtt még roskadottan,
Hull a néma földbe.

Ma még lelked epedéstől,
Sóvárgástól bágyadt;
Holnap gyarló hamvaiddal
Sirban porlad vágyad.

Ma szenvedély röpke szárnya
Elragad az égbe,
Holnap fagyos vad lehelet
Dönt a semmiségbe.

Ma a mámor édes dallal
Melengeti ajkad,
Holnap hulló göröngy kondul
Tompán, busan rajtad.

Bibor, selyem, gyöngy és bizzus
Nem kísér el téged,
Sötét gyásznak tépett leple
Minden ékességed.

Drága kincset, gazdagságot,
Gyűjt a balga, kába,
S im, szegényen, meztelen dől
Örök éjszakába.

Tünő árnyért, muló fényért
Gondtól összetörve,
Hull a halál karjaiból
Pusztá sirgödörbe.

Hol a myrrha? hol a nárdus?
Hol a dőre pompa?
Híu ábránd, csalfa képek
Széjjeldulva, romba.

Röppennek a tarka álmok,
Iramlik az élet,
Gyönyör, öröm, bu és bánat
Szétfoszolnak véled.

Kint a duló, zord enyészet
Immár vermed ássa
S lelked Isten trónusához
Száll majd számadásra.

Boldog, aki jókor hallgat
A nagy intő szóra,
Mielőtt még megcsendül
A rémes bucsuóra!

MESULLAM DAPIERA.

Kataloniából, Piéra nevű községből származott. Fialtal korában a Provenceba költözött és itt belesodródott a Maimonides elleni harcba, amely a zsidóságot a XII-ik század elején két részre szakította. Mesullam, úgylátszik, csak túlbuzgó pártfogói kedvéért készített gúnyverseket Maimonides és a filozofia ellen. Mert amint az Oxfordban levő kézratos versei bizonyítják, ő maga meggyőződése szerint nem igen tartozott a fanatikuskok táborába. Inkább skeptikus lélek volt.

A TEMETŐBEN . . .

*A temetőben, ködös éjben
Ki ismeri a sírokat?
Ki tudja, látja, lent a mélyben
Hol sötétlik a kárhozat?*

*Ki tudja, látja, hol egy szent sir,
Min örök mécs az égi fény
És rajta Isten dicsfelhője,
Mint egykor Sináj tetején?*

KIK LÁTTÁTOK . . .

Kik láttátok a rejtett igazságot
 És lelketek a felhők fölé hágott,
 Kik láttátok az Istent látomásban,
 Segítsetek, — lelkemben szakadás van.

Oh jertek, jertek, istenfélő lelkek,
 Kik hitetekben nyugodalmat leltek,
 Kik boldogsággal vonjátok a jármot,
 Oh jertek, — belém kétely ölyve szállott.

Kik éltek ezer iga közepette,
 Gyönyörök hajlékából száműzetve
 És vártok üdvöt régés túlvilágon,
 Segítsetek, oh hinni, hinni vágyom.

Lelkemben sujtó kétségeknek átka,
 És félek, félek: meginoghat minden:
 Oh hányan dőltek ki a vad tusákba,
 Oh segítsetek, segítsetek hinnem.

A KÖLTŐ, A HAZUG.

Ki az, aki jót és rosszat
 Hamis-csalfán elcserél?
 Aki hizelg álnagyoknak,
 Bár ő tudja, ki mit ér?
 Barátaim, halljátok hát,
 Amit ajkam sugva sug,
 Barátaim, én vagyok az,
 Én, a költő, a hazug.

SZÜLŐK, HA SÍRNAK ...

Szülok, ha sírnak gyermek sirján,
Hangjuk a szívet tépi szét,
Szülőét gyermek elfelejti,
De szülő sohsem gyermekét.

A MÁSOK GYÁSZÁT ...

A mások gyászát, mások átkát
Oh hányszor hozzuk vigaszul,
De jaj a vigasztalódásnak,
Mely testvér gyászán alapul.

ALCHARIZI.

Jehuda ben Selómó Alcharizi a héber költészet spanyol-földi renaissance-ának utolsó alakja. Születésének helye és éve bizonytalan. A XII. század vége felé, még fiatal korában Toledóban tartózkodott, ahova Andaluziából az almohadok üldözése elől menekült. Ábrahám Ibn Ezra példájára Alchar'zi is vándorútnak indult a XIII. század elején. Bejárta Franciaországot, Afrikát, Palesztinát, Szi-riát, Babiloniát. Költői munkáját, a Tachkemóni című makama-gyűjteményét Toledóban írta 1220 körül. Alcharizi makamáinak hőse a költőt személyesítő Héman; aki bolyongása közben sok kalandba keveredik, de a végén mindig kisül, hogy a cselszövő nem más mint Chéber, Héman régi barátja.

A HANGYA ÉS A BOLHA.

Két költő verseng hévvel:
Melyikök győz énekével.

Hémán az Ezrachita szól:

Ezelőtt régen, — ifjúságom idejében — két fér-
fiút láttam, — küzdve bátran, — mint bős csaták-
ban — a hős leventék; — kard gyanánt nyelvöket
fenték, — ij volt az ajkuk, — nyiluk a szó; — és a
civakodó — férfiak köré összeszaladt — egy egész
csapat — bámuló ember — zúgva, mint a tenger,

— torlódva, mint a hab — mely egymás fejére csap. — A versengők egyike vén, — élete estidején, — a másik ifjú volt, friss, erős, — de mind a kettő fürge hős. — Mint két oroszlán, ha összezsap, — vagy két sas, ha szárnyra kap — s egymásnak fent a levegőben — osztják bőven — a csapásokat elkeseredetten: — úgy harcoltak ők is ketten. — Az egyik szól: „Én dalnok lettem, — mihelyt megszülettem; — isteni ihlet szállt meg engem, — a legszebb dalokat csak én zengem!“ — De a másik büszkén felel, — és fejét édig emeli fel: — „A da királya vagyok én, — uralkodom a költők seregén!“ — És midőn harcuk lángoló nyelve, — szilajul az eget verve — kitört vad mennydörgésbe, — nem sokat késve — a bíró elé léptek, — orcáik égtek — szemeik villámokat szórtak — és ekként szóltak: — „Megkövetjük bíró urunkat szépen, — ha ráérne épen, — döntene kettőnk pörében, — az igazság körében“. — Mire a bíró így felelt: — „Adjátok elő hát a pert, — hogyan támadt, miből kelt; — majd én igazságot látok — s a bűnöst sújtja átok!“ — Erre az öreg így kezdte: — „Uram, kérlek esedezve, — reám hallgass, hadd mondok el néked — a hallatlan merészséget, — mit elkövetett ellenfelem, — aki perel velem, — ki az égbe szállna, — pedig nincsen szárnya, — ki velem akar vetekedni, — holott ereje nincsen semmi“. — De a fiatal szavába kapott: — „Hej, de büszkén süts a napod! — Az égről tekintsz le rám, — no lássuk hát igazán, — miből áll a hősiséged, — mely oly gögössé tesz téged; — sovány-e, avagy kövér? — iz-

mos-e, vagy ösztövé? — Mutasd meg sereged, —
 mellyel levered — az ellened: — erős-e vagy
 gyenge? — tapasztalt, vagy zsenge? — Nyílt sík-
 ság-e a harctered? — vagy tán jobban kedveled —
 a zárt helyet? — Majd ha titkaid ki lesznek tárva,
 — száll csak gőgöd döllyfszavára, — az igazság
 fénysugára! — Most az öreg szólt közbe újra: —
 „A hiúság, ni, mily nagyra fújja! — hogy mersz te
 versengni énvelem? — költészetforrás a kebelem;
 — szívemből bugyognak a gondolatok; — a kicsiről
 is nagyokat gondolhatok; — nyelvemről ömlenek
 — az ötletek, — melyekkel magasba lökhetek —
 minden hitványt, alacsonyt — és porba dönthetek
 — mit a világ fénybe vont. — És ha te a szélvész-
 társnak fogadod — s a vihar volna csatafogatod,
 — ha hozzád a felhők is zsoldba állnak, — a gyors
 villám hadfutárnak, — és a csillagok nyilakként
 hullanának — parancsodra, mint a zápor, — akkor
 sem lehetnél olyan bátor, — hogy velem kibírd a
 harcot! — Azt hiszem, csúf kudarcot — vallanál,
 ha megfogadnád, — zengeni a gyenge hangját, —
 melyet mindenki megvet, — s te magasztalására
 lelnél kedvet.“

A fiatal közbevág s így felel: — „No ehhez
 még óriás se' kell! — Vagy tán megíjod, — azt hi-
 szed, — a tövistől Libánon cédrusa, — ha támadna
 köztük vad tusa? — kérdésedre megfellelni: nékem
 semmi! — S ha éppen úgy akarod, — meglesz tüs-
 tént kívánt dalod.“

És így szólt a hangyáról:

A porszülte gyenge cseléd, — hogy megkeresse

eledelét, — felfegyverkezik, mint a vitéz, — s minden bajnak szemébe néz. — Dereka keskeny, lába vékony, — azért oly mozgékony. — Fekete, mint a kémény korma, — mégis takaros, csinos forma, — mintha Éva leánya szülte volna. — Még mielőtt a hajnal pirja — fényes nevét az égre írja — feketébe öltözik — s helyről-helyre költözik. — Minden kapu még be van csukva — s ő neki már nincsen nyugta, — elindul a röögös útra, — járkál, bolyong völgyön, hegyen — majd városba, majd rétre megyen, — hogy kenyérre szert tegyen. — Télen át — bujja hajlokát, — de amint jön a nyár, amelyre vár, — lábát útnak indítja már — s nincsen oly messze határ, — hová bátran el ne menne, — hosszú út, mit meg ne tenne, — mintha örömetelne benne. — Felkapaszkodk dombra, hegyre, — szalad, futkos, kószál egyre; — sohse pihen, sohse fáradt, — akár egész nap is járhat, — s mindenütt csak szedeget, — míg össze nem gyűjt eleget. — Olyan vézna, gyenge, pici — s a legnehezebb terhet viszi. — Barlangokat fúr a földbe — s a mezőn kalászt tör le, — hogy magtárát tele töltsen. — Otthon nincsen, csakis éjjel, — míg nappal kóborol szerteszéjjel. — Csak a hidegtől fél — s azért, ha jön a tél, — elbúvik s nyugodni tér. — De mihelyt a nyár szárnyra kél, — s minden új életet él, — ő is kimegy, ha pirkad a hajnal, — a munkás rajjal — szelid zajjal. — És ha az aratás ideje jön el, — midőn a szüret is már közel, — ő is serényen munkára készül, — hogy a szérüből jusson neki is részül, — kikiséri az aratókat a mezőre,

— buzgón siet előre — s közéjük elegyedik — midőn a kalászt rendbe szedik; — majd a kévék közt serénykedik, — sűrög, forog előre, hátra — és senki se bántja; — a kalászokat szedegeti, — de nincs, ki ezért szólna neki. — Hisz' az áldás bő és friss, — jut belőle neki is! — A szérűben lesz majd elég, — hadd szedjen a szegény cseléd! — „Miért bántanók? — mondják az aratók, — hisz annyiit kínlódik, annyiit szenved, — gabonája alig termett, — bizonyára — üres az élestára!“ — Majd a hajnal hasadtára, — felkeresi a kopár tarlót, — hogy a kalászt, mely a sarlót — szerencsésen elkerülte, — összegyűjtse. — A sors megáldotta fürge ésszel, — azért merészel — elmenni bármily messzire, — hogy élelmét onnan szerezze be, — hogy eltegye — a szükség idejére, — hogy éhség ne érje. — Mint szeme fényére — vigyáz minden magra, — a föld alá rakja, — hol hozzá nem férhet az eső árja, — mert magába zárja — a rejtek homálya. — És midőn a téli idő — dühöngve jő, — hóruhát ölt — a gyászoló föld, — a hideg elül — minden a házba kerül, — s az utcán senkit se hagy — a csipkedő fagy: — akkor megnyílik az ő kincstára, — hogy háza népe elé tárja — a bőséges eleséget, — amely végett — annyiit fáradt nyári időben; — de gyümölcsözött is bőven. — Tettei tanúságot tesznek — az embereknek, — milyen bölcs a te remtője. — Boldog, aki tanul tőle, — de jaj a restnek, — ki rá nem hallgat, — ki a szorgalmat és a fáradságot — tőle el nem lesi! — Szükség és nyomor körülveszi, — szomorú sors vár rája; — elha-

gyott lesz, mint az árva, — csókot nyom majd az
inség ajkára — s a bánat lesz a dajkája!

És énekelve szólt tovább:

A barna lány, a hősi vér,
Ki minden lánynál többet ér.
Derekát fürgeség övedzi
És más övvel biz' nem cserél.
Fekete, mint a myrrha, pedig —
Rá myrrhapára sohse' ér.
Minden hajnalban útnak indul,
Egy percnyi időt sem fecsél.
Rövidre méri éjszakáit,
Mert minden gondja a kenyér.
Kimegy korán a munkásrajjal,
Miként, ha rá is várna bér,
És gabonát gyűjt a szűk időkre,
Míg magtárába belefér.
Dús készletét a földbe rejti
És reszket minden magszemér'.
Barlangokat váj ki magának,
— A pokol sincs tán olyan mély —
És odahordja gyűjteményét,
Miből a sivár télen él.
Más birtokára jár el lopni
És rajtakapják, még se' fél.
A nyáron át szabadban járkál,
De elbúvik, ha jön a tél.
S előre készít eleséget,
Miből, ha majd nyugodni tér,
Gond nélkül, biztos hajlékában,

Dús kényelemben éldégél.
 Mert, midőn vége az aratásnak,
 Ő már csak eltemetve él.
 Elzárkózik, miként Jerichó
 És senki hozzá be nem fér.
 De maga töri fel ajtóit,
 Ha fújni kezd a nyári szél.
 Sietve hagyja el lakását
 S kenyérért messze útra kél.
 Tán bolygással akar bűnhődni,
 Mert egész télen át henyél?!
 A férfiak még mind alusznak,
 Üres még minden utca, tér,
 És ő már futkos, mint a kalmár,
 Ki minden percért pénzt remél
 Vaj' hol tanulta, hogy az embert
 Úgy megfenyítse lustaságaér?!
 A rest még ágyban, nyújtózkodva,
 S ő már a hajnallal beszél!

Az elbeszélő szól:

Midőn dalának serlege kicsordult, — társához
 fordult — s így szólt: „Ezek, azok a dalok, — me-
 lyekre büszke vagyok, — melyek a szívet bámu-
 latban hagyják, — a lelket elragadják, — melyek
 mindegyike fényben gazdagabb, — mint a nap. —
 Magadfajta emberek — ne is merjenek — ezek
 hallatára szót emelni. — Csak ki ilyet képes éne-
 kelni, — lehet büszke dalára — és magára. — Tán
 összehasonlítod magad velem? — Hiszen rádlöve-
 lem — nyilaló haragom záporát — Vagy tán reád

szállt — az isteni szellem, — mely eddig engem —
 ihletett meg énekemben? — Vagy néked egy: —
 völgy és hegy? — Egy a göröngy — és a gyöngy?
 — az éjhomály — és a napsugár? — Mióta ölel az
 ének téged? — Mióta nőtt meg a bölcsességed? —
 Tanum az ég, — hogyha még — oly hatalmas vol-
 nál, — hogy a hajnalnak is parancsolnál, — hegye-
 ket szakíthatnál ki tövestül, — tengereket hasít-
 hatnál keresztül, — a göncölszekérrel kísértetnéd
 magad — s egy csillagezred volna szolgálhad, —
 az égig emelnéd pajzsodat — s pirulna fénye előtt
 az alkonyat, — akkor sem versenghetnél énvelem:
 — Megszállna a félelem, — azt hiszem, — ha fel-
 adnám én neked, — hogy a bolhát zengje éneked!”

Erre vigan közbevág a vén: — „Ettől bizony
 nagyon félek én! — Gyöngye ahhoz a törpe lepke,
 — hogy a tigrist megijessze. — Sasokat nem ejtethet
 rettegésbe — a legyeknek zümmögése! — Azt hi-
 szed, ezzel rámijesztesz? — Lesz még egy kis
 erőm ehhez! — Ne félj, nem fogtál ki rajtam, —
 mindjárt el is zengi ajkam — kívánt dalod, — ha
 úgy akarod!”

És így szólt a bolháról:

A ravasz szerecsenfi, fekete, mint a szén, —
 hizik mások kenyerén, — nincsen ijja, nincsen
 töre, mégis rátámad férfi-nőre — és tüzes üszköt
 lehel a bőrre, — mint egy égő kemence csőre. —
 Tolvajként a házadra tör — és ruhádat veszi ma-
 gára föl; — besurran a háló-szobádba, — melléd
 fekszik a puha ágyba — és húsodat tépi, — mert

nem jutott néki — nappal elég eledel — és ezt pótolnia kell.

Midőn éjjel a szende álom — letelepszik szempilládon — és varázsával elaltat, — minden neszt elhallgat: — akkor lép elő lábujjhegyen, — hogy kárpótlást vegyen, — mert egész napon éhezett — és dühödten szívja véredet. — Éles karmait mártja beléd, — hogy testedből szerezzé eledelét. — Lehet háború, lehet béke — a kegyetlen mindig furdik vérbe; — és ha kezéd utána nyúl, — feltart-hatatlanul — elszökik előled — és gúnyt űz belőled. — És ha kedved támadna üldözni őt, — mérd ki jól a drága időt, — mert alig múlik pillanat — és ő már valahol kint szalad, — nyargal tüskén, bokron át — és bottal ütheted a nyomát! — Sőt ha olykor eléd villan — kezedből is tova illan, — mintha hirtelen szárnya nőne, — eltűnik a levegőbe, — gyorsan, fürgén, mint a sas — és utána többé ne kutass!

A szép lánykák — is megjárják — bizony elég gyakran vele, — himzett pongyolájukba búvik bele, — és pajzán kedvvel tele — csipkedi csípőjüket és derekukat, — vagy mellök lágy halmán kutat — és választ magának menhelyet, — honnan elűzni őt nem lehet. — Nem bánja ő, — lehet férjes nő — vagy hajadon, szűz, — lángoló, mint a tűz, — hozzátapad szenvedéllyel — és vele hál egész éjjel. — A piruló lányka, — kétségtől hányva — panaszosan kiabál, — de segítséget hiába vár, — mert bizony nem talál — megmentőre. — És ha kérdik tőle: — mi a baj? — miért

a jaj — és a zaj? — elpanaszolja szegény: — „Rámtámadt a szerecseny-legény — vérem hogy lázad, — elmondani is gyalázat, — erőszakkal ölembe szállt — és mint myrrhacsokor, keblemen hált, — egész éjjel gyötrött, kinzott — és fájdalomtól szinte hizott. — Betakarom — csipőm, karom, — de hiába, — hatalmába — kerít mindent, mint az áldozár, — ki mindig a legjobb részre vár. — Oda kell adnom — szüzi arcom, — ziháló mellem — sem állhat ellen, — osztályrészüln ingyen — jut neki minden“.

Ő maga kicsi, de minden tette nagy, — hősöket is szegyenbe hagy — gyenge ő, — de vakmerő, — ravasz és hamis, — kikezd óriásokkal is — és ügyes csellel legyőzi őket, — mint a gyenge nőket. — Ki mondaná, ha rája néz, — hogy ily szörnyű nagy vitéz? — Nem is látszik rajta, — hogy végre-hajtja — ezeket — a tetteket — és elfogni őt nem lehet. — Hiába leselkedik reá egy csapat őr, — hiába üldözi lándzsa, tör, — kijátssza az egész sereget — és míg te itten keresed, — ő már messze nyargal amott — és nyomot se' hagyott. — És ha kerülni akarod — és bezárod ajtód, ablakod, — át-töri a falat — és egy pillanat alatt — előtted bent terem, — mintha égből jönne hirtelen. — Megmenekültél tőle, hiszed — és épen öledbe viszed, — válladon lovagol, — vagy hátadon valahol. — És ha fájából felkoncolsz egy egész hadat, — akkor sem mented meg magad, — mert rokonai jönnek vérbosszúra — és harcolnod kell velük újra, —

dühösen támadnak ellened — és nem biztos az életed.

Szemtelen egy fene szolga, — a királynak is van vele dolga, — besurran a palotába — és az ágynak biborába — lopózik ott bele — és keserves lesz a király éjjele; — elkerüli édes álma — kínos gyötrellem veti-hányja — s kitör az éktelen, szörnyű lárma, — az udvar minden inasa, szolgálója — előfut a parancsszóra, — egymásba kapnak — és eszeveszett zsibajt csapnak, — az egyik a gyertyát tartja, — a többi futkos jobbra, balra, — százszor kerülik meg az ágyat, — míg végre mind elbágyad, — a szobát össze-vissza járkák, — de a bujdosót nem találják — s míg ők haragjukkal alig bírnak — s bosszúságukban szinte sírnak: — ő csak kikapcagja őket — s kineveti a keresőket; — hisz minden folt az ő menedéke, — sol rája vár üdv és béke, — menhelye minden ruha ránca — és nincs szüksége semmi sáncra. — Hej bizony rosszul járna, — ha valamelyikök rátalálna, — kiömlenék minden csepp vére — az egész udvar örömére. — A király maga — szakítana — a gazfi életének végét, — hogy lelohassza a bosszús mérget, — mely bensejében lángol-éget.

Ime üzemének gyenge képe — dolgait mind ki feshetné le? — Böjtől egész nap, — mint a jámbor pap, — de, ha jön az est, kicsap — és gazul — elfajul — s ártatlan vérbe fül. — Tüzet szór égő pokla — szegényekre, gazdagokra, — és az ember gyötrelmében — ő éppen — kedvet talál, — mint a halál. — De midőn a napok rövidülnek, —

sugaraik már lehülnek, — a levegő hidegebb lesz,
 — s az idő nekik nem igen kedvez, — akkor a föld-
 be ássa magát, — összehívja egész hadát — s el-
 temetkezik velök élve, — üregei mélységébe. —
 Mig a fagy — a földön nagy, — addig az alvilág-
 ban élnek, — mert a hidegtől félnék, — de mihelyt
 észlelik, — hogy a tél letelik — és a hó — olvadó,
 — a földre újra száll, — melegebb napsugár: — ak-
 kor lábra kelnek — és a homályos rejtekhelynek —
 lent a porba — búcsút mondva, — felrajjanak,
 mint a méhek — és retteg tőlük minden lélek“.

És énekelve szól tovább:

„Az éj szülte gaz csapodár,
 Ki csak sötétben, lopva jár;
 Saját tüze pusztítaná el,
 De szárnyaival ellenáll,
 Kovácslegénynek tartanád őt,
 Kit megbarnít a tűzsugár.
 Az éjhomályban röpköd, szállong,
 Oly titokzatos egy madár.
 Nincs békeességem, nincs nyugalmam,
 Mig el nem éri a halál,
 Szájában hordja éles törét,
 Mely harcban életemre vár.
 Vérem, mint nyiló rózsabimbó,
 És ő mohón letépi már.
 Agyamba jön fel éjfél tájban
 Hiába kapumon a zár.
 Miként a denevér, csak éjjel
 Bont szárnyakat és szálldogál.

És kínoz hajnal-pirkadásig,
 Hogy lelkem nyugtot nem talál.
 Tán azt hiszi a nyalánk gazfi,
 Eremben színméz folydogál?!
 Oly hős — és vézna, mint a pehely
 És vékony, mint a cérnaszál.
 Kis tintacseppnek látszik csak, mely
 Író tollból papírra száll“.

Az elbeszélő szól:

Midőn befejezték szavaikat — és dalaiknak vége szakadt, — a bíró maga elé bámult, — csodálkozva elámult, — amíg így szólt végre: — „Esküszöm az égre — s a nagy mindenségre — hogy szemeim sose láttak — ily csodákat, — az ember füleinek sem lehet, — hogy igazán hallottak ilyet! — Bő bizonyosságot szerezhettem, — hogy nagy költők vagytok mind a ketten, — egy hatalmas poéta-pár, — milyet senki sehol nem talál; — széles e világon — nincs ki veletek kiálljon. — Mindegyiktek hős, óriás, — kit nem ér utól senki más. — Hagyjátok hát a gyűlölséget, — szövetséget — kössetek! — legyen barátság köztetek! — nyújtsatok egymásnak kezet, — hisz úgyis egy úton vezet — benneteket a dal és ének, — kik csak veletek élnek?“ — Midőn a bíró beszédének — végére ért — kincstárába tért, — hogy a kellemes percekért — megajándékozza a nagy költőket, — aztán megáldotta őket — s ők örülve a kincseknek s dicséretnek, — búcsút vettek — s kibékülve útra keltek. — Én azonban — követtem nyomban — a két költőt, —

*mert nőttön nőtt — kíváncsi vágyam, — hogy ne-
vőket áldjam — s midőn az öreget kértem, —
mert ismerősnek véltem, — hogy mondja meg né-
kem, — mi a neve, hova való, — így felelt az öreg
csaló:*

*„Chéber vagyok és ez itt magzatom,
Mindegyikünk a beszéd tigrise;
Az ének csarnokát építjük ketten
S nem léphet be oda más senkisel!”*

*És én — mihelyt a vén — szavát hallottam, —
legottan — tudtam, hogy az öreg: Chéber, jó ba-
rátom, — mellette meg fiát látom, — de el kellett
egymástól válnunk — és szívemet ott hagytam
náluk.*

A SZERELMES BETEG.

*Az orvos és a nagybeteg
Kit szerelmi kinok gyötrennek.*

Héman, az Ezrachita szól:

Szívembe fájdalmat véstek — súlyos szenvedések; — lefektettek kóros ágyba — gyötrellemmel telehányva. — Sokáig nyögtem — széttörötten — a betegség csapásai alatt, — melytől még nem maradt — király sem mentve. — Nem bíztam már életembel! — Gyógyulást nem várhatok, — mondták az orvosok. — Néhány barátom azonban — tanácsolta: menjek nyomban — balzsamos Gileádba, — hátha — betegségem megtalálja — enyhe irását ottan. — Szavukra hajtottam — és okos tanácsukra, — szinte futva — elindultam a nagy útra. — Mig Gileádban — bolyongva jártam — s megcsodáltam — sok gyönyörű műremekét, — nézvénszerteszét, — egy állványon tisztos aggot vettem észre — megtetézve — királyi dísszel, fénnnyel, — ruhája kinccsel ért fel, — bibor fődte a bársonyt, — melyet bizzus átfönt. — Megkérdeztem, hogy ki ő. — „Orvos, mondták, kit sok szenvedő — férfi, nő — áldva áld, — mert baját — meggyógyítja ingyen“. — Amint megtekintem — elébe áll egy ifjú ember — könnyes szemmel — és szól: „Uram, kérlek szépen — háborúból jövök éppen.

— Nem volt soha tán — ily csatám. — Az ellen csupa tűz — még a halállal is összetűz. — Belém röpitett két nyilat — és a kín miatt, — mely égetve hat, — nincsen nyugtom, békem — és csak az, ki nékem — okozta a kinokat, — szívembe röpitve a nyilakat, — csak az enyhíthetné gyötrelmem — nála kell gyógyírt lelnem, — de ő siráson csak nevet, — kikacagja könnyemet, — könnyörgök neki és nem felel, — gúnnyal fordul tőlem el; — rólad azt hallottam pedig, — hogy telik — gyógyszer nálad minden bajra, — enyhítés minden jajra, — lágy kötés a vérző sebre, — balzsam a kényesebbre. — Nyújtsd felém hát irgalmad vesszejét — hadd üzze szét — szívem sok fájdalomérzetét“.

„Ha rejtvényeket feladni énnekem — szólt az orvos mérgesen, — ha kipróbálni — bármi — talányokkal akarsz engemet, — hagyd el tüstént e helyet, — nincs számodra felelet. — De ha példaszó helyett, — beszélni fogsz egyenesen, — orvosságod megkeresem“.

„Isten engem úgy segéljen — szólt az ifjú hevenyében, — elárulom titkom néked, — hadd találjak békességet: — Harcoltam a szerelemmel, — nem ellennel, — szép gazellák táborával, — nem leventék bős hadával; — a szemük párja — volt a dárda, — szemök tekintetét — lövelték szertesztét, — szerelmi üszköt dobtak — szívébe soknak, — mitől roppant — lángra lobbant. — Egyikök reám célzott szép szemével — és keblemet repeszté széjjel, — tüzes két nyila szívembe mélyedt, —

azóta életem semmivé lett; — gyötör kínos fájdalom, — tengernyi nagy bánatom, — hánykolódom ágyamon — s égő sebem fáj nagyon. — És az, ki megsebezett, — tudna reá gyógyszereket, — de ő csak kinevet — engemet; — gyötrelmemre, bánatomra — még a gúnynak terhét nyomja. — Rólad pedig azt hallottam, — hogy legottan — segítsz minden betegén, — nyújts hát tüstént irt nekem!”

És énekelve szólt tovább:

„Gyógyíts meg oh gyorsan, kérlek,
Amíg bennem él a lélek!
Nálad Gileád balzsamírja,
Kínok közt hát miért éljek?
Szívem sajog, lelkem beteg,
Tagjaim bős lángban égnek:
Martalékul esem még majd
Szerelmem vad láztüzének!
Mutasd meg hát, hogy tetteid
Hirednél is többet érnek!”

Az orvos meghallgatta az énekét, — tetszett neki a szép beszéd, — s mosolyogva szólt: — „Ne félj, adok neked — gyógyszereket — kettőt adok, — de sokkal nagyobb — az elsőnek gyógyhatása, — bővös varázsa — eloszlat minden bajt, — te is majd — meggyógyulsz biztosan tőle, — de ha nem kaphatsz belőle, — ha a szükséges alkatrészeket — össze nem csempészheted, — használd a másikat, — rosszul az se hat — és mentsd meg maga-

dat! — Az első szer ez — mely üdvöt szerez: —
 Vedd a barátság fűszerét — a vonzalom néhány
 búvuszemét, — a tiszta szerelem himporát, — az
 ajkak rózsá biborát, — a szemek szende liljomát,
 — a mellek almapárját, — és az illatpárát, — ame-
 lyet — a lehelet — áraszt széjjel; — keverd a ka-
 rok lágy derével, — ehhez a fogak gyöngysorát —
 s ezeknek finomra tört porát — a csók mézével
 gyúrod át; — erre tégy mürthalét — mely szerte-
 szét — az arcon át — önti illatát; — ezt füstölje
 be — az orr tömjénlehe — és a báj, — mit a pici
 száj — balzsama ad neked. — Ez hát első gyógy-
 szered! — ezt beszeded — nemcsak egy vagy két
 napig, — sem egy néhány hónapig, — hanem
 örökké, nappal-éjjel — szenvedéllyel — és meg-
 gyógyulsz Isten segélyével. — De ha azt nem sze-
 rezhetnéd be, — ne essél azért kétségbe! — Bátor
 légy — és végy — jóreményfüvet néhány szálat,
 — gyökeret és szálat — a bizalom fűszeréből, —
 ürmöt a szerelem serlegéből — tedd ehhez az óhaj
 mérgét — és a sóhaj kérgét — a szív bűját — a
 kedély borúját — keserű gyümölcsét az elválásnak
 — gyökerét az aggódásnak — a fájdalom könyes
 ágát — a lemondás bosszúságát — s a gyötrelmek
 kínvirágát — ehhez a bánat túskejét — s a meg-
 nyugvás hűs levét. — Ezeket — a szereket — törd
 javában — a szomorúság mozsarában — és bele-
 mint — egy-két pint — forró könylevelet — ha le-
 het, — aztán mindezeket — beleteszed — a hábor-
 gás fazekába — s a szerelem tüzes lángja, —
 forrva, hányva — megfőzi jó orvosságra. — Ezt a

keveréket — mely megment téged, — jól figyeld!
 — rejtsd el — az idő nagy korsajába, — nem hiába,
 — tán — csupán — néhány évig kell használnod
 — s nyugalmaidat megtalálod!“

Az elbeszélő szól:

Az orvos után mentem — önfeladten — ami-
 dőn hátra — pillantva látta — hogy bámulva né-
 zek szét, — így kezdte énekét:

Chéber vagyok jó barátod,
 Aki bolyong szüntelen;
 Akárhol jársz a világon
 Találkozhatsz énvelem!

És hirtelen — elszökött — s engemet bú között
 — magamra hagyott — és én nagyot — utána só-
 hajtottam — de nem láttam őt többé ottan.

A TOLL ÉS A KARD.

*A toll és a kard perlekednek
Melyikök hasznosabb az embereknek.*

Héman, az Ezrachita szól:

Egy éjjel hevertem az ágyon — de az álom —
elkerülte szempillámat, — mert a bánat — és a
gond, — mely agyamba osont, — elkergette mesze-
sze. — Hirtelen halk neszre — felugrottam —
szívem dobban, — valaki kopogott — és legott —
az ablakot — erősen döngetni kezdte. — „Ki az
oly későn este?” — kérdeztem kétségbeesve. —
„Eltévedt vándor vagyök, szólt — kivel nem sok
jót — tett a végzet, — mely sok méltatlanabbat
megtetézt.” — Szóltam az inasnak, hogy eressze
be, — és amint bejött ronggyal tele, — bot és
tarisznya oldalán, — mely nála is vénebb volt
talán, — menten — ráismertem — Chéber ba-
rátomra — s mintha kincset leltem volna — el-
szállt szívem minden gondja — s helyébe jött
nagy öröm nyomba. — Asztalhoz ültünk mind a
ketten — s én elébe tettem — jó eledelt — mit
csak kezem lelt, — de el is kelt, — mert evett —
szerfelett. — Midőn kész lett, — mert a készlet —
elfogyott, — imádkozott. — Aztán kinyitotta
kincstára ajtaját — s rajta át — szinte özönlött —

csak úgy ömlött — a sok drága kincs, — bölcsesség, melynek párja nincs. — Én tintát, tollat vettem, — hogy feljegyezzem — a bölcs szavakat, — de tollam megakadt — és eltörött; meghegyeztem — és újra kezdtem, — de ismét eltörött, — míg méreg és bosszúság között — a földre dobtam. — „Csak nyugodtan“ — szólt barátom. — „Látom, — hogy nem ismered a toll becsét, — rajta a szent pecsét, — mit az Isten nyomott rája, — rejtvényének csodás bája — előtted tán ismeretlen? — hát csak hallgass akkor jól meg engem! — majd elmondom én neked — a történeteket.“ — „Már rászegezem, — feleltem én, — fülemet beszéded ajtajára — és szemem is a fényt csak tőled várja.“

„Hajdanában — kezdé, egy király udvarában — írók és bajnokok vitára gyülekeztek — s az írók szólni kezdtek: — Hősei vagyunk a szabad szónak, — szavaink mindenfelé tudást szórnak. — Ismeret és bölcsesség van minálunk, — mellyel hatalommá válunk — és az ország élére állunk. — Kezünkben a toll, — melynél sehol — sincsen hatalmasabb. — Óriásokat földre csap — míg a balga tőle kap — észt, velőt — és erőt. — Ő maga gyenge, vézna, sovány — és bajnokokat halomra hány, — hátrál előtte mindahány, — szolgál, király egyaránt, — mert trónokat is porba ránt.“

És énekelve szóltak:

A szépnek oszlopai vagyunk,
Tollunk az ország büszkesége!

Kezünkben a bűvös hatalom,
 Mely sújt és emel fel az égre.
 Hős bajnokok szolgálaink lesznek,
 Ha szívükbe ér törünk mérge.

A bajnokok erre — haragra kelve — így feleltek: — „Mit fecsegték? — Mi tigrisek vagyunk bösz csatákban, — szívünkben rettentő bátorság van, — kardjaink villámokat vetnek — és jaj azoknak az embereknek, kiket utólér vad lángjuk, — a halálnak hányjuk, — meg nem szánjuk. — Kezünkben a kard, melynek nincsen nyelve — mégis beszél haraggal telve, — mely élesen lát, pedig szeme sincsen — mellyel széttéki, — szaga, mint a Kison folyam, — hatalma olyan. — És ha egy király trónra lép — ő száll fel elébb, — ő adja fejére a koronát — és megőrzi, mint jóbarát, — elüzi minden baját — és azt, aki ellene vét — halálosan zúzza szét.“

És énekelve szóltak:

Kezeinkbe kardot véve,
 Szállunk ki a csatátérre.
 Rendíthetlen szíveinkbe
 Rút gyávaság sohse férne.
 Kardunk, mint a szőlővessző,
 Öntözi a hősök vére.
 Mint cikkázó villám csap le
 Elleneink seregére!

De amint befejezték a dalt, — előlépett a kard.
— a toll pedig melléje állt — és a vita fonalát —
maguk szőtték így tovább:

„Az én hatalmam örökké tart, — szólta a kard,
— nálam van a csodatevő — hősi erő. — Kezeim
adnak — táplálékot sok fenevadnak, — oroszlánok,
sasok, — míg én vagyok, — nem fognak éhen
halni, — leölök nekik mindig annyi — bajnokot
és leventét, — hogy éhségüket leverjék, — lerésze-
gítem embervérrel — és nagy hősök velejével. —
Hát hogy merészel — józan ésszel — a toll össze-
mértéközni én velem? — hiszen hamuvá égetem, —
vagy széttaposom mérgesen! — Pörbe velem ho-
gyan szállna — ronda szálka? — hatalmam ellen
— ne is merjen emelni szót — a hitvány bo-
zót, — mely ha érinti a kéz — már odavész, — s
ha a szél rájalehel, — eltűnik mint a könnyű pe-
hely.“

„És te ezzel pufaszkodol, — felelt a toll, —
hogy ártatlanokra agyarkodol? — Igazságod van
— gyilkosságokban — nincsen párod, — rossz hi-
reddel bejárod — az egész világot. — Tudom, ke-
gyetlen rabló, gyilkos vagy — áldozataid száma
borzasztó nagy. — Mióta csak létezel, — ártatlan
vérré éhezel, — elragadod szülők gyermekét, —
hogy szívüket fájdalom tépje szét, — anyaölből a
csecsemőt, — hogy hogy a halál kezére adjad őt.
— Durva erőszak a te elemed, — míg engemet — a
bűvös szellem — báj és kellem — sarkalnak elle-
ned. — Hogy is merheted — magadat összehason-
lítani énvelem? — Én a nyugalmat élvezem, —

boldog otthon az én helyem, — míg te úton-útfélen — ólálkodol szüntelen. — Rejtekekbe — lesel kedve, — vagy valamely árok előtt — rémitgeted a járókelőt. — Vagy az erdő mélyébe bújsz bele — és félelemmel tele — kerülnek ki az utasok. — Téged gyűlölni van sok ok, — de nekem mindenki örül — s bizalommal vesznek körül. — Elvetemedt — gonosz a te neved, — csak a rabló és a tolvaj szeret, — nem cimborázik senki veled, — csak a gaz és becsstelen, — míg én a gonoszt megvetem, — és nem mer reám nézni sem. — Én csak a jelesek — táborában keresek — tiszteletet és barátságot, — csak aki kedveli az igazságot, — vesz kezébe engemet — s mindjárt úgy megszeret, — hogy még ha király is, nincsen titka, — amit előttem meg ne nyitna, — és midőn énvelem — tanácskozni kénytelen, — négy szem között kedélyesen, — te nem közelítesz feléje sem.“

De a kard közbevágott: — „Még meddig szórod a hazugságot? — Meddig fecsegsz összeviszsa? — hisz világos tiszta, — hogy koholmány minden szótagod. — Kérdezd bármely korszakot, — mindegyik tehet tanuságot — hogy minden király csak velem hágott — a trónra fel, — elleneit velem nyomja el, — az erős kővárakat én veszem be — uraikat lábaihoz én teszem le, — a városok roppant falát — az én hatalmam töri át, — én örzöm a királyokat, — nélkülem nem érne sokat — gyémánttal ékes koronája, — a retteget erőm vést rája. — Seregeim előtte elvonulnak — és ellenei

lehullnak — és ha engem látnak kezébe, — ki lépne bátran elébe?“

A toll azonban büszkén énekelt — s így felelt:

„Én hallgatok, de szavam mint a rém
Félelmet kelt a gögös dolyf terén.
Beszédem gyönyört önt a szívbe,
És disszé válik királyok fején.
A szépért és igazságért küzdök
És nem is nézhet ocsmány tett felém.
Velem írta a törvényt Isten,
Mit hirdetett a Szinaj tetején.
Ha a kard büszkélkedve néz le,
A győzelem már bizton az enyém.
S ha vetekedni jön nagy dolyffal,
Csak mozdulok s ő térdre hull eléml!“

Az elbeszélő szól:

A remek példát szívembe írtam — és örömömbe szinte sírtam, — feljegyeztem acéltollal — és barátommal — együtt voltam még néhány héfig, — pedig szerettem volna örökkéig — szívni barátságára emléjét — és a lét — gyönyörét — élvezni ő mellette, — de az idő rámlövelte — az elválás nyíleit — és a bús magány kínjait.

A BOR.

Mi a bornak haszna, kára?
S miként hat az ivójára?

Héman az Ezrachita szól:

Nem voltam mindig én — ilyen vidám, víg
legény, — volt életemnek egy éve — melyben sze-
pegve, félve — néztem a szőlő levére, — mitői má-
sok vére — forr pezseg. — Fogadásom tiltotta
meg, — egy esztendőre, — ó én dőrel — hogy a
bort ne ízleljem, — mintha minden gyönyör ellen —
tettem volna fogadást. — Ah! nincs palást, —
mely elhárítja a balgaságot. — De alighogy to-
vább állott — ez az áldástalan, hosszú év — feltá-
madt bennem a régi hév, — visszavágytam a szőlő-
lőhegyre — hová lelkem vonzott egyre, — ott a
sok lengő fürt között — visszaköltözött — mesz-
szehirű pajkos kedvem. — „Minek szentesked-
jem?” — gondoltam bölcsen, — „minek töltsem —
búban, gondban életemet — míg végre majd sírba
temet — a fájdalom és bánat! — Levetem hát ál-
ruhámat — visszatérek a régi útra, — hadd térjen
vissza lelkem nyugtá!” — Siettem, futottam te-
hát, — hogy a borozók táborát — tüstént felke-
ressem, — hogy elűzhessem — a nagy szomorúsá-
got, — mely nyakamra hágott.

Egy homályos pincébe tértem — ahol épen — fényes jókedvében — egy ifjú csoport mulatott, — ölvé dallal a napot. Mindegyik kezében serleg villogott, — mint az égen tündöklő csillagok — sorra járt köztük a szép beszéd — zengve a bor dicséretét. — Az egyik szólt: „A föld — szenvedélyes buja hölgy, — csókja a bor, — mely ajkakra forr.“ — De a másik így szakítja félbe: „A bor az öröm hadsegédje — hogy bú és bánat ellen védje.“ — Emez mondja: „Az élet gondja — minden embert agyon nyomna, — bú gyötörné minden porcikánkat — és a vígság gúnnyal fordítana hátat, — ha meg nem szánna — a szőlő lánya!“ — Amaz pedig azt gondolja, — hogy a borra — mindenki rászorul, — múlhatatlanul, — az orvos gyógyítani tőle tanul — a gyengének ez ad erőt — és kedves Isten, ember előtt.

De köztük ringó párnák tetején — ült egy tisztos, nagyszakállú vén, — remegő kezében kelyhét fogta — és mosolyogva — hallgatta a vidám beszédeket, — míg végre hangosan felnevetett, — majd hosszú kacagásba törve, — így dörgött az ittas körbe: — Ó hogy a költészet drága gyöngye — így porba hull — és elfakul! — Ó, ily méltatlannul — tanultátok ti hát — a bornak szent dicsdátát! — Hát nem ismeritek édes illatát — mely a lelken kéjesen hat át? — Nem ismeritek lángolását, — tündöklését, ragyogását — mámorító tűzhevét, — vágygerjesztő fűszerét — feneketlen szenvedélyét, — örvényének szédítő mélyét — balzsamát és mézét?! — Hát nem tudjátok, ho-

gyan csábít, — hogyan kábít, — miként hódít, — miként bódít?! — mi a haszna és mi a kára — és miként hat az ivójára?!”

A társaság erre — esdekelve — könyörögve szólt az öszült vénhez: — „Ó, ha csak egy kicsit velünk érzesz, — zengd el nekünk, — kérve kérünk, — a bornak méltóbb énekét, — hadd gyönyörködtessen a szép beszéd — és ha a jutalmat meg nem veted, — jut abból is majd bőven neked!”

Halljátok hát, felelt a vén — amit nektek mondok én. — A bor a testnek gyönyöre, — test és lélek öröme, — minden szívnek forró vágya, — minden bajnak orvossága, — illata mint a — menygyei mirrha, — mint nárdus az Éden — szép közepében. — Nincs Gileadnak balzsama — mely vele versenyt állana — és nincs a világnak fűszere — annyi varázssal tele. — Olyan ő — mint a tüzes nő, — vidámság a szeretője, — a jókedv hű követője; — arcán égő, vadult mámor — szemeiben villám lángol, — kezében a vígság töre, — bánat hada pusztul tőle. — A serleg fehér, mint a dér, — de piros lesz, miként a vér — ha a bor belcér — és ha ajkához veszi az inség rabja, — ő lesz a föld leggazdagabbja, — a görnyedt öreg mohón issza — és az ifjúságát nyeri vissza, — izleli a beteg szenvedő — és megszállja dús erő. — Felcsillag pokoli vörös színe — és meglágyul a zsarnok szíve, — megszelidül a durva vad, — felbuzdul a gyáva had — és a kinzott gályarab — királynál is boldogabb. — Hegyeiken leng a lobogója, — hogy a vidéket védje, óvja — és ha gond és bánat —

rája támad, — magasra lobban aranylángja, — mint a máglya, — tüzet hányva — és az ellenséget meg nem szánja. — A kis — hamis — gyenge, törpe — hősöket gyűr le a földre — óriásokat dönt a porba, — erejüket széttiporva, — de azt, aki hódol neki, — ölelgeti, becézgeti, — ringatja, dajkálja, — csókot hint ajkára, — eloszlatja éjjelét — és bera-gyogja életét! — Számlálhatatlan sok a hive — be-lopózik minden szívbe, — onnan tovább fel az agyba — és elragadja — színmézének balzsamá-val, — tündöklő harmatával, — koráljának csillá-mával, — rózsaszínű villámával, — míg varázsló módra — a szemre szórja — csodás, bűvös képeit. — melvekkel telenépesít — mindent a nagy föl-dön, égen — és báj nyugszik a mindenségen.“

És énekelve szólt tovább:

Pezsgő-vérű szőlő-lánya,
Szerelme dús gyönyör-bánya!
Öröm-mirrha vigság-balzsam
S jókedv az ő hozománya.
Fénylő kristály fátyolán át
Villog szeme szikrát hányva
S arca pirul, mintha rá a
Kérők miatt szégyen szállna.
Megifjodik szüzi bájjal
Ha a vénség körülzárja . . .
Mig ruhája titkon fedi,
Olyan, mint az élet árnya
S csak ha forró vérét ontják,

Ragad mennybe bűvös szárnya
 És a sóvár szivek elé
 Egek örök üdvét tárja.

Midőn az ének — véget ért, — hozván a vénnek — dús babért, — így szólt a csoport egyike: — „Ó zengd el nekünk sebtibe, — dalok dicső mesetere, — mi hát a borivásnak kára, — kinek válik ártalmára? — hisz megigérted és bizonyára — a kezdethez méltó lesz a vég — és bennünk már a — kíváncsiság lángja ég!”

Amire az ősz öreg — beszédét így kezdte meg: — „Jaj és százszor jaj tinektek, — kik a borhoz telepedtek! — Hát nem tudjátok, — hogy rajta átok — és mérgeivel öli meg — azt, ki hozzá közeleg? — Nem tudjátok, milyen csalfa — a férfiakat hogyan csalja — veszedelmes hálójába — és míg a kába — hozzásimul, ölelgeti, — szívébe ő lőréti, — fejét, eszét elkábítja — és elcsábítja — minden rosszra — és gonoszra?! — Mennyi bűnnek szülője ő, — a parázna nő! — mennyi vélek kerítője, — mennyi gaztett pajzsvivője! — Sötét pincék homályába — összegyűlnek fittyet hányva — erkölcsnek és józan észnek, — minden ocsmánságra készek — és a bor szolgálatukba áll, — fejről-fejre száll, — mámort hintve szerteszét, — lángra gyújtva vágy hevét — és férfi, nő — összejő, — ajk tapad ajkra — és szenvedély hajtja — szédtő, mély örvényekbe — és jön a titokzatos este, — leszáll az éj — és tort ül a kéj! — Hová a bor árnya lép — távozik a jó, a szép, — szökik a szé-

gyen — és a szemérem, — védtelen — marad az értelem, — menekülve fut az ész — és a gondolkodás kárba vész. — A bölcs esztelenné lesz, — a nemes lélek mit sem érez — és a jámbor siet büntettséghez, — hátat fordít a rend, — minden inog, minden reng, — összeolvad alsó, felső, — végső, első, — kezdet, vég, — föld és ég. — Jaj annak, ki utána jár, — rá boldogtalanság átka vár. — Jaj annak ki útjára tért, — éltével lakol vétkeért!”

És énekelve szólt tovább:

Pajzán, kacér szöllő-lánya,
 Boldog, aki nem kívánja,
 Boldog, akit el nem csábít
 Hamis szeme szivárványa!
 Boldog, aki könnyörgését
 Hallgatja és meg nem szánja.
 Mert ürmöt rejt ölelése,
 Égő mérget csókos szája.
 Igaz bölcs csak utálattal
 Undorodva nézhet rája.
 Bűn foganta, vétek szülte
 S éltének is bűn az ára.
 Boldog, aki rá nem hallgat
 Hízkelkedő csábszavára!”

Az elbeszélő szól:

Midőn a dalnak vége szakadt, — szétoszlott a vigadó csapat, — mindegyikök fogadást téve, — hogy nem iszik bort életébe. — Én pedig a vén után mentem — és felismertem — Chéber barátomat benne, — hisz ha nem ő, más ki lenne!

HÉT SZÜZ — TRÉFAT ÜZ.

Hémán az ezechita szól: Ifjú szívemnek sóvár vágya — kicsalt a széles nagy világba, — bolyongtam szünös szüntelen — szárazon és tengeren. — Nincsen folyó, min át nem keltem, — rejtékhely, mit fel nem leltem; — nem maradt előttem zárva — a legmagasabb hegy sziklavára. — Forgolódtam, jártam — oroszlánok barlangjában — és sohse mult el kalandvágyam.

Egy szép nap felhevültem, — a bolygás öszvérére ültem — szenvedélyt vittem utravalóra — s repültem, mint a szárnyas gólya. — Haj, szebb napokat éltem én akkor, — mielőtt őszre festett az aggkor, — mikor még virult élttem ifjusága — s illatozott még jókedvem gyöngyvirága. — Betlehem előtt épen — egy sűrű erdőbe értem, — lágyan susogott a szél — és zúgott a falevél, — midőn hirtelen hét leány tűnt elém, — mint hét csillag az ég peremén, — lábuk nyomaitól a föld — ragyogott és tündökölt, — testüket gyengéden takarta el — a hullámzó selyemlepel, — arcuk a lenge fátyolon át — lövelte a bájnak fénysugarát. — Sudár karcsú, mind ahány, — mint a cédrus az Eden bejáratán. — Füszerillat, ámbra, myrrha — terjed, árad nyomaikba. — Orcáiknak gödröcskéje — égi gyönyör minden kéje, — kísérőik báj

és kellem — védelmezik a vénség ellen. — Egyikök pedig — kiemelkedik, — a többinél fejfel magasabb, — homályt oszlat; — miként a nap. — Ha a szépség kör lenne, — a középpont ő volna benne. — Tüzes két szeme — varázssal van tele, — elbűvöli a varázslót is vele. — Melle a szíveket széjjeltépi. — derekáért bódul minden férfi, — vállá fehér, mint a hó, — minden tagja bájoló. — Fogának kettős gyöngysorát, — rózsás ajka fogja át, — mellyel mézes csókot ad. — Aki róla szedhet virágot, — kinevetheti az egész világot.

Midőn közelembbe jött, így szólt hozzám: — „Az üdv angyala veled, hős oroszlán, — ki száguldasz az észnek ormán!“ — De én közbevágтам, mondván: — „Hiszen itt vannak veletek — mind az angyalseregek, — nálatok az üdv és béke, — mert nálatok a szépség minden éke. — De te bűvölő lányka — ki gyujtasz, mint a pokol lángja, — megeskettek ajkad színére, — mely pirosabb, mint szívem vére, — szemeid sötét fényére, — mint bűm festett tan feketére, — megeskettek arcod parázsára, — bájord minden varázsára, — add vissza nekem — nyugalmam és békességem — szívemet raboltad te el — és a szívért csak szív felell!“

És énekelve szóltam tovább:

Elragadó bűvös zerge,
Üszköt dobtál hő szívembe!
Könyörülj a szerelmesen,
Ki örömesf szolgád lenne.

Szánj meg, kérlek, ne mondhassák
Megölte egy nő szerelme!“

A bűvös leány erre — szemeiből fényt lövelve — így felelt: — „Mondd, mi lelt? — Hát bántottunk mi téged? — Mi innen elköltözünk — és egymáshoz többé semmi közünk. — Különben is tudnod kellene, — mi a férfi illeme, — mit fürkészed a nőnek titkait, — ki utat neked úgy se’ nyit? — Mit kopogtatsz, te kaján — a szerelem zárt ajtaján? — Vagy belépni akarnál talán — a királyt palotába? — Ó te kábal! — Hogy elvakított szived vágya! — Hát nem félsz, hogy reád szállana — a szemek nyilzápora? — nem rettegsz a pillák vilámától? — a tüztől, mit az ajak rád szór? — Nem remegsz-e tőle, — hogy szíven talál a kebel töre? — vagy ha elnyel a hajerdő útvesztője, — ki lesz élted megmentője?“

„Oh, szánj meg! — szóltam közbe — könnyörögve. — Szelid vagy, mint egy bájos őzike — széjjeltépsz, mint a sivatag tigrise, — mérges nyíl minden szavad, — mitől sebem vére fakad. — Hallgass meg ó, mióta csak élek — én voltam a legboldogabb lélek; — a jóllét derült egén — ragyogtam én, — a békeforrás virágos partjain — zengtek dalokat ajkaim; — a sors becézgetett, — kényeztetett — és a végzet, — rám csak mosolyogva nézett. — És a nők? — óh, mind csak érttem égtek ők! — Megöleltem minden leányt, — kit csak lelkem megkivánt — s míg ajkam mondott mézes bókot, — loptam ajkaikról édes csó-

kot; — sohse hagyott cserbe a szerelem, — mindig
 kacérkodott én velem, — lángoltam tüzes szenvedélyben,
 — fürödtem mámorban, mennyei kéjben — de hozzádfogható tünemény, — nincsen
 több e földtekén, — te előtted a báj maga is térdre
 hull — s a szépség hódolva leborul. — Te vagy a
 szerelem koronája — illő fejedelem homlokára. —
 Hozzád hasonlót még sohse láttam, — érted lobogok
 epesztő lángban. — Elbódítottad a lelkemet,
 — meg kell engem mentened!“

És énekelve szóltam tovább:

„Büvös zergém éjhajára
 Rátüz arca fényugára.
 Kevés báj van minden lányban,
 De ő neki nincsen párja.
 Nap és hold is vetekednek:
 Ki hasonlít jobban rája.
 Nincsen csillag fenn az égen,
 Amely vele versenyt állna.
 Rózsás arca mennyországnak,
 Gyöngyharmatos bájvirága,
 Ránéz a vén, görnyedt férfi
 S visszatér az ifjúsága.
 Hontalanul bolygó szépség
 Benne talált hajlokára.
 Tündöklő fénye mellett
 Vak is járhat éjjeltájba.
 Ha tudóssal találkozna,
 Cserben hagyná tudománya.

Benne varázs, bűbáj, kellem,
 Valóságos kincsesbánya.
 Hozzá keressz te hasonlót?
 Ó, te balga, ó, te kába!
 Olyan bűvös, olyan bájos
 Nincsen több e nagy világban!

A tündéri lány szívének — hízelt a szép ének
 — s míg kezemet kezébe fogta — rám mosolygott
 kacérkodva — s így szólt hozzám édesen: — „Be-
 széded tetszik én nekem! — Így még nem beszélt
 velem senkisémet! — minden szavad csupa méz, —
 minden dalod megigéz. — Úgy látom kitűnően ér-
 ted — meghódítani a leánynépet, — már én is
 epedek, lángolok érted. — Jer karjaimba hát, —
 hadd érezzem csókod mámorát. — Ajak ajkon,
 kebel keblen, — vékony selyem csak gyenge lep-
 lem, — lenge fátyolom széjjel lebben; — ittasu-
 junk a szerelemben“.

A fátyol erre lehullott hirtelen — és jaj, uram
 istenem! — Micsodát látok! — Pokol és átok! —
 bajúszos állú — nagy szakállú — öreg férfi állt
 előttem, — azt hittem, a földhöz nőttem; — meg-
 merevedtem, — kövé lettem, — elvesztettem —
 az eszméletem, — no ezt már túl nem élhetem! —
 Inogott a térdem, vonaglott az ajkam, — s a vén
 ravasz — csak kacagott rajtam! — Kurjongott —
 ujjongott — és akkorákat nevetett, — hogy hal-
 lani lehetett — száz mérföldnyire tán; — és a hat
 karcsú lány: — úgy kacagott, örjögött vele, —
 hogy az ég is zengett bele! — Míg összeroskadtan

hevertem én — az erdő füves szőnyegén, — megfogta kezemet a vén — s így szólt nevetve: — „Nézz csak jól a szemembe! — rám ismersz még talán?!“ — Felnézek és szent atyám! — hát ki más, — mint Cheber a garabonciás! — a fondorlatok mestere, — ki csupa furfanggal van tele — s kinek sikerül minden csele. — Átkozni kezdtem őt mérgesen: — „Hát te nem térsz eszedre sohasem? — Sujtson le rád a nagy Isten! — No ezt tőled mégse hittem! — Hisz majd meghaltam itten!“

De Cheber mosolyogva szól: — „Hiszen az egész csak tréfa volt!“

A SPANYOL ZSIDÓ KÖLTŐK.

— A III. makamából. —

A dal, amely tele gyönggyel, ékességgel, — amely kincses színarannyal ér fel, — Spanyolországban keletkezett — és innen szerte terjedezett — a világ minden irányába — és mindenütt akadt tanítványa. — A spanyolok dala csupa erő, — mintha lángok közül csapna elő, — költőik mind férfiak, — míg a világ más költői csak — gyenge asszonyok, — kikben idegen tűz lobog — De Spanyolországban régen — úgy nőttek a költők, mint a fű a réten, — neveiket sem ismerik már, — ki állana meg dalaiknál? — Ilyen volt Menachem ben Szeruk, Dunas ben Labrat, Sámuel, Abun és mások, — nem valami nagy óriások. — Verseik silányak, gyengék, — emléküket is elfeledték.

Ekkor jött Sámuel Hanagid (a fejedelem). — Dala új, erőteljes, fejedelmi, — mit hódolattal kell körülvenni — de sok verse mély, homályos — és utasít kommentárhoz. — Korábban élt Izsák ben Chalfon. — Némely versében van erő, — sokban azonban kevés a velő. — Kortársa József ben Chasz dai, szerzője az „árva dal”-nak, — amelyet annyira magasztalnak, — a dal egyetlen, árva — és a költészetben nincsen párja. — Mózes Ibn Ta-

kuna verse az ész szüleménye, — mint csiszolt tükörnek, olyan a fénye.

Ekkor jött Salamon Ibn Gabirol. Ő előtte — a legnagyobb is kicsi, törpe. — Hozzá hasonló még nem volt, — mióta embert lát a menybolt. — Korának költői mind — pelyhek, miket ellegyint, — előtte páraként enyésznek el, — ő maga felér ezreivel. — Őt egyedül vitte a dal szárnya, — a költészet legmagasabb fokára, — és a bölcsészet volt dajkája. — Midőn világra jött, — mondá a dal: „ez az elsőszülött“. — Mert mind a költők, kik előtte voltak, — hozzá képest csak fűzfadalt daloltak — és utána sem akadt hasonló hozzá, — ki utólnérné, vagy sikeresen utánozná, — habár az ő nyomában — jártak később mindnyájan, — mind tőle merített, — jó izlést és ihletet. — Isten felkente költők királyának, — hozzá mind hódolni járnak. — Az énekek éneke Salamoné, — mélységeit ki értené? — ki bírna magaslataira lépni? — nagy költő az is, aki az ő dalait érti! — Utólrhetetlen az ő fensége, — ki követhetné fel az égbe? — A vallásos költészet egén — szintén ő a legnagyobb tünemény, — megénekelve a nagy bűjnapot, — hatalmast, magasztost alkotott. — Beszédeiből nárdús, mirrha tör elő, — minden szava gyöngy és drágakő.

Adonim dalainak töve — az ész oszlopának alapköve. — Izsák (Ibn Gajját) dala bele van vájva — a dicsőség homlokába. — Csodás bűjti verse: jele, — hogy lelke ihlettel volt tele. — József Ibn Satanaz szerzett — sok kedves, bájos verset, — ő

volt az első Spanyolországba, — ki marendet irt a böjt napjára. — Ben Baruch dalforrása áldott, — lecsillapítja a szomjúságot. — Jehuda Ibn Gajjátot dicséri mindenki, — de legszebb dicséretét dala zengi. — Mózes Ibn Ezra átjárja a gondolatok mélyeit — és belőlük gyöngyöket merit. — Versével, amelyet a bűnbánó éjekre irt, — beteg leleknek nyújtott balzsamirt. — Ő is szerzett — böjtnapi imarendet, — és ajkáról Ofir gyöngye pergett. — József ben Seset verseivel — éles nyilakat lövel. — Lévi és Jákob ibn Tabán a költészetet csak csépelik, — üres szalmaszálak a verseik. — Dávid Ibn Pakuda előtt a dal leborul, — vagy mannaként ajkára hull. — Izsák ben Reuben dalaiban, — csak a bölcs tudja, hogy mi van, — versbe szedte a Tóra minden parancsolatát, — mintha isteni szellem hatotta volna át. — Abrahám ben Alcharizinél látszik minden éneken, — hogy nem a szív sugalta, hanem az értelem, — de a formája szép — és minden ríme ép. — József Ibn Szahal gyűjtögetve megy — a költő had megett, — de némely dal az ölében született. — Rozkona Salamon Ibn Cikbal verseit szintén másoktól tanulta, — de egyik versével a kölcsönzötteket felülmulta. — A tudós Abrahám Ibn Ezra versei a bajban segítséget nyújtanak, — olyanok, mint szomjasnak a friss patak, — templomi versei megrendítenek fenségesen, — ilyeneket még nem látott senkisé. — Ő is irt nagyböjti imákat, — melyeket az értelem tüze áthat. — Fia, Izsák szintén meritett — a költészet forrásából néhány éne-

ket, — atyja fénye rezege minden verse felett, — de midőn keletre ment, — levetette hitét, mint régi köpenyt — és felvett új ruhát, idegent. — Jehuda ben Abasz szintén keletre költözött, — de megmaradt a dal virágai között, — néhány verse szép — és néhány törött cserép. — Neki is volt elvetemült fia, — ki miatt sokat kellett bánkódania. — Salamon ben Almelasz dala némáknak is nyelvet ad — és látóvá teszi a vakokat. — József ben Baruch dala olykor mint a vas, oly nehéz, — olykor meg lágy, mint a méz. — Izsák ben Krespin a fejedelem szerzette — az Okulás könyvét versekbe, — minden éneke szép — és az ész nyomdokába lép. — József ben Caddik, ha zengi dalát, — a tudás tengerét hatja át, — hegyeket tör szerte szét — és megédesíti a keserűség vizét, — midőn vége szakad minden dalnak — az ő dalat fenmaradnak.

Jehuda Halévi dala diadém — a sors fején, — szmaragd és gyöngyfüzér, — mely kincset ér, — a dal csarnokának középső oszlopa ő, — a nagy bölcselő. — Ő a hős, aki lándzsáját felemelte — és a dal óriásait halomra verte. — Dala előtt a bölcsők is meghátrálnak — és majdnem nyoma vész Aszaf és Jedutun zsoltárának, — és a korachita énekesek, — olvasásra sem érdemesek. — A költészet kincstárába ment, — és lefoglalt oda bent, — minden drágaságot, — amit szeme látott — és midőn kijött, bezárta a kaput, — hogy bemenni többé senki se tud. — Akik nyomában járnak — nem érik utól porát díszkocsijának. —

Szavait a költők lopva veszik át — és csókolják
lábai nyomát. — Mert pijutot énekelve, — tiszta
csiszolt a nyelve, — dicsérő énekekben — utól-
érhetetlen, — imája csupa ihlet, — megindítja a
szívet, — szerelmi verse tüzes parázs, — gyász-
éneke könnyfelhőszakadás. — Minden levele — köl-
tészettel van tele, — mintha csillagokból eredne
bája, — vagy égi szellem áradt volna reája, —
megnyílt előtte a menny — és megjelent neki a
végtelen. — Lehelletével hullámokat csendesít le,
— majd meg indulatot kelt a szívbe, — lantjára
bármily dal kerül, — biztos, hogy sikerül.

JEHÚDA IBN SABBATAI.

Élt a XII. század elején Barcelonában, ahol mint orvos működött. Költői műve a „Nőgyülölő“ (Minchath Jehuda, Szone hanasim), egy makámaszerű elbeszélés, tele finom élccel és szatirával. Tachkemóni végrendeletben hagyja a nőgyülölő fiának, Zerachnak, aki egy ideig buzgón hirdeti is a házasság elleni harcot, de az asszonyok összeesküsznek ellene, egy gyönyörű szép leánnyal törbe csalják és az utolsó pillanatban kicserélik a szép menyasszonyt egy rettentő csúfsággal. Így bünhődik Zerach a nőgyülölőért. Az alábbi részlet Tachkemóni végrendelete.

TESTAMENTUM.

A „Nőgyülölő“-ból.

Már hív a halál, int az aggkor réme,
Vedd hű tanácsom, egyetlen fiam!
Figyelj atyádnak végrendeletére,
Hogy ne menj lépre, mint már annyian.

Kerüld a nőt — veszélyek legnagyobbját,
Ha hozzá nyulsz, már biztos pusztulás.
Kezeid minden kincsed' neki hordják,
Fűröszköd jólétben, s csókolja más.

Verem a házasság, ki bele botlik,
Nincs menekülés, halál fia mind.
És balgaságát fájlalhatja holtig,
Boldog tehát, ki jókor szétttekint.

*Ha nőd arannyal tölti meg a házad,
Az asszony pénze csak vesztedre tör,
Részed lesz meghunyászkodás, alázat,
És örökös a civódás, a pör.*

*Fiam! Becsüld a józan bölcseséget,
Kerüld a nőnek báját, kincseit.
Minden bajon segíthet még a végzet,
De házasságon semmi sem segít.*

*Ha északon látsz asszonyt, menj te délre,
Keletre fuss, ha nyugaton terem,
Ha ruhán ragad, szerelmedet kérve,
Menekülj tőle pörén, meztelen.*

*Fiam! Fogadd atyádnak oktatását,
Gyülöld a nőt és vedd meg gyönyörét.
Az asszonyok a férfi sirját ássák,
A házas: élő halott, nyomorék.*

*A férjet szépen eltemetik élve,
Aztán gyászolnak — a szép özvegyek,
Öreg vagyok, már élek nyolcvan éve,
De özvegy férfit én nem ösmerek.*

*Fiam! légy bölcs! mért fáradoznál másnak?
Véreddel táplálsz cédát, gyermeket,
Ők jóllaknak s a te fogaid vásznak,
Ők jóllaknak, s falat sem jut neked.*

Fiam! Vigyázz! Ne mondd: „Ha bölcsek, szentek
Mind megbotlottak, én is eshetem!”
Miért követnéd, ha ők lépre mentek?
Miért ne járnál biztos ösvényen?

Ne öld meg forró, boldog ifjúságod,
Ne fedd el izzó, tündöklő napod!
Ki házasság rut ösvényére hágott,
Nem láthat mást, mint bús alkonyatot.

Rabszolga leszel, nem lesz percnyi nyugtod,
Robotolsz éjjel-nappal szüntelen.
A takaródat összébb kell majd huznod
S nem járhatsz többé mulató helyen.

Szegénység, szükség látogatja házad,
A mézes hetek futva tűnnek el.
Mulik az ábránd, későn jön a bánat,
S a szerelem többé nem érdekel.

De boldog a meddő: boldog a nőtlen,
Boldog, ki szabadon jár, egyedül!
Vidám, derült, mint az ég nyáridőkben
És minden vágya sebtén teljesül.

Presser and Son